

## הישיבה השלוש-מאות-ואחת-עשרה של הכנסת התשיעית

יום שלישי, ב' אדר תש"ס (19 פברואר 1980)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

### א. שאילתות ותשובות

3. האם עבודתם של השגרירים והנספחים הצבאיים אצל סוכני נשק איננה עבירה על הוראות התקש"ר ?

4. האם העסקתם של שגרירים ונספחים צבאיים במכירת נשק, ובמיוחד למשטרים רודניים ריאקציוניים, אינה פוגעת בשמה הטוב של ישראל ?

5. אילו צעדים ינקוט ראש הממשלה כדי להפסיק העסקת שגרירים ונספחים צבאיים לשעבר כסוכני נשק ?

תשובת סגן השר י. ארידור :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.
2. לא ידוע למשרדים הנוגעים בדבר על שגרירים או נספחים צבאיים לשעבר שזה עיסוקם.
3. קיימות הוראות האסורות או מגבילות פעולות כאלה, או מתנות אותן ברשיון.
- 4-5. ראה התשובות על השאלות הקודמות.

4726. ידיעה בדבר פעולת סוכן נשק ישראלי הנוגדת את מדיניות החוץ של מדינת ישראל

חברי הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום ז' בכסלו תש"ס (27 בנובמבר 1979) :

על-פי המתפרסם בעתונות פנה אליך שר החוץ לש" עבר, חברי הכנסת משה דיין, ומסר לך מידע על-אודות סוכן נשק ישראלי אשר בניקארגואה (תחת שלטון ס"ר מוסה), וגם במקומות אחרים, פעל בניגוד לאינטרסים של מדיניות החוץ הישראלית.

רצוני לשאול את כבוד ראש הממשלה :

1. מי הוא סוכן נשק זה ?
2. מה הם קשריו עם התעשייה האווירית ?
3. מה הן הפעולות שבדעת משרדך לעשות על-מנת למנוע מעשים שיש בהם פגיעה בישראל מצד סוכן נשק זה וסוכנים אחרים ?

תשובת סגן השר י. ארידור :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

השאילתה מקורה במידע מוטעה לחלוטין.

לשאלה 1 : אין מפרסמים את שמות הסוכנים, לשאלה 2 : לסוכן שמדובר בו קשרים עם התעשייה האווירית והוא אחד הראשונים שתרמו לפיתוח הקשרים והייצוא עם מספר מדינות בעולם.

לשאלה 3 : כל מכירת נשק לחוץ-לארץ טעונה אישור הממשלה.

4728. ידיעה על העסקת שגרירים בחופשה ונספחים לשעבר כסוכני נשק

חברי הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום ז' בכסלו תש"ס (27 בנובמבר 1979) :

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :  
הנני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. אנחנו מתחילים בשאילתות ותשובות.

3901. טיפול הממשלה במגזר הערבי

חברי הכנסת א. כין (עוז) שאל את ראש הממשלה ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979) :

מן הסקר במגזר הערבי, שפורסם ב-9 ביוני 1979 בעתוני הבוקר ונערך על-ידי אוניברסיטת חיפה, עולה מצב של התדרדרות ביחסם של האזרחים המוסלמים אל המדינה.

אודה לכבוד ראש הממשלה אם ישיב לי :

1. האם הסקר הנ"ל מהימן על-פי הערכת משרדך ?
2. מי האחראי כיום לטיפול במגזר הערבי במשרד ראש הממשלה, לאחר התפטרותו של היועץ משה שרון ?
3. מה מדיניות משרדך לטיפול בבעיה שהוצגה על-ידי הסקר — החרפה וקיטוב ביחסם של האזרחים הערבים למדינת ישראל ?
4. מה מדיניות המשרד לגבי תופעות של הקצנה בהתבטאות ובעמדה לטובת אש"פ ואירגונים הדומים לו, ואילו דרכים נוקטים לשינוי קו בלתי-רצוי זה ?

תשובת סגן השר י. ארידור :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הסקר הנדון ברצף בסוף 1976 ובראשית 1977, כך שאינו משקף בהכרח את תמונת המצב דהיום, ובמיוחד אינו מביא בחשבון את ההשפעה המתמדת של הסכם השלום עם מצרים.

2. מר בנימין גור-אריה.

3-4. המשרד מגביר, מצד אחד, את פעולות ההסברה בקרב האזרחים הערבים, תוך הבנה כי הם אזרחי המדינה החייבים בנאמנות לה, ומצד שני יוום טיפול בחוק בכל פעילות עוינת המנוגדת לחוק. המשרד גם מעודד גופים מתנדבים לפעילות משותפת יהודית וערבית.

4725. ידיעה על העסקת שגרירים בחופשה ונספחים צבאיים לשעבר כסוכני נשק

חברי הכנסת ת. טובי שאל את ראש הממשלה ביום ז' בכסלו תש"ס (27 בנובמבר 1979) :

לפי פירסומים בעתון "דבר" מועסקים שגרירים של ישראל בחופשה ללא תשלום ונספחים צבאיים לשעבר כסוכני נשק באזורים שבהם שירתו בתפקידים הרשמי. הנני שואל את כבוד ראש הממשלה :

1. האם ידועות לו העובדות הנ"ל ?
2. מי הם השגרירים והנספחים הצבאיים שהועסקו כסוכנים למכירת נשק, ובאילו ארצות ?

ההוראה הנ"ל היא משגה חמור, בנוסף על היותה מבלוטה אפליה גזעית בין מתנדבים יהודים ושאינם יהודים.

ממשלת ישראל אינה יכולה שלא להתערב בעניין זה כדי לגרום לביטול החלטה חסרת תועלת ומוזיקה זו. אבקש להשיב לי:  
א. האם הינך מסכים כי ההחלטה הנ"ל היא מוטעית?

ב. האם הינך נכון לקוטט פעולות מיידיות לביטול ההחלטה ולמניעת ביצועה?

ג. האם ממשלת ישראל תהא נכונה להסדיר את הטיפול הראוי במתנדבים אלה באמצעות מוסדותיה אם לא יתא לאל ידה להשפיע לביטול ההחלטה הנ"ל והמשכת הטיפול במתכונת הקודמת?

סגן השר י. ארידור:

פנינו לבירור הגושא לסוכנות היהודית ותשובתם היא שמדובר בפחות מ-5% מכלל המתנדבים, ומכיוון שממילא ברוב המכריע של המתנדבים מטפלות התנועות הקיבוציות הרי אין משמעות מעשית להחלטת הסוכנות. בעוד שלתנועות יש כוח-אדם שיוכל לטפל במתנדבים אלה בין יתר המתנדבים, אין הסוכנות רואה מתפקידה או מיכלתה לטפל בהם.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך):

האם הממשלה אינה מוכנה לגרום לטיפול בנושא הזה מטעמה?

סגן השר י. ארידור:

הגושא הזה איננו מתפקידה של הממשלה, ולכן מסרתי את התשובה כפי שהתקבלה מהגורם המוסמך בסוכנות.

4941. פעולתה של הסוכנות "המשך לשירותי עתונות פלשתינאית"

חבר-הכנסת א. אילמרט שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

נמסר לי עותק מהודעה מפורטת לעתונות מצד סוכנות ידיעות הנקראת "שירותי עתונות פלשתיניים", אשר כתובתה בירושלים והיא עוסקת בהפצת ידיעות על הנעשה ביהודה ובשומרון.

אבקש מאת כבודו להשיב לי:

א. האם ידוע לכבודו דבר קיומה של סוכנות ידיעות כאמור?  
ב. מי מפעיל את הסוכנות האמורה ומי מממן אותה?

ג. האם סוכנות ידיעות זו קשורה בסוכנויות אחרות?  
ד. מה הם הנוהלים לאישור פעולתה של הסוכנות האמורה?

ה. האם נבדקה האפשרות כי הגורמים המממנים סוכנות זו הם תומכי אש"פ ו/או חברי אש"פ?

ו. האם נבדקה האפשרות כי זו היא בפועל סוכנות ידיעות של אש"פ, שנועדה לפרסם את אנשיה ו/או פעולותיה?

על-פי המתפרסם בעתונות בימים האחרונים עוסקים שגרירים ישראלים בחוץ-לארץ ונספחים בשגרירויות בסחר נשק ובתיאור נשק סוחרי נשק פרטיים.

רצוני לשאול את כבוד ראש הממשלה:

1. באילו שגרירים ונספחים ובאילו מדינות מדובר?  
2. אילו צעדים ננקטים כדי למנוע הישנות מעשים דומים בעתיד?

תשובת סגן השר י. ארידור:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה תשובתי מהיום על השאילתה מס' 4725 של חבר-הכנסת תופיק טובי.

4838. הצורך בהסברה ישראלית בארצות-הברית בקשר לתסיפת השגרירות של ארצות-הברית בטבראן

חבר-הכנסת ב.צ. רובין שאל את ראש הממשלה ביום י"ג בכסלו תש"ם (3 בדצמבר 1979):

כתב "ידיעות אחרונות" בארצות-הברית פירסם ב-16 בנובמבר 1979 מאמר ובו טען שדעת-הקהל בארצות-הברית פתוחה לקלוט את טיעוני ישראל בעקבות ההתקפה על שגרירות ארצות-הברית בטבראן, אשר נעשתה בשיתוף עם אש"פ. למרות עובדה זו אין ישראל מסבירה את עמדותיה ומשרד החוץ אף שיגר מברק לשגרירות ישראל בושינגטון, ובו הורה חד-משמעית שלא להתערב בנושא פנימי שבין וושינגטון וטבראן.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם אכן נתן משרד החוץ הוראה כזאת?

2. האם אין מקום להסברה ישראלית נרחבת בארצות-הברית שתגנה את הטוריסטים האיראנים, את הטרור הבינלאומי ואת אש"פ בכלל זה?

תשובת סגן השר י. ארידור:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תיאור העובדות בשאילתה אינו מדויק. משרד החוץ הנחה את נציגותיו בחוץ-לארץ לגבי קווי הסברה מפורטים הנוגעים לפעילות באיראן וכן קבע את השיטה שבה יובאו הדברים לידיעת הציבור.

2. בהזדמנויות רבות הסברנו את הקו המשותף למה שהתרחש בשגרירות האמריקנית בטבראן ולפעולותיו של אירגון המרצחים הקרוי אש"פ כלפי ישראל. דברים אלה התקבלו בהבנה בדעת-הקהל האמריקנית כפי שנוכחנו לדעת ממאמרים והודעות של אישים חשובים.

4840. הטיפול במתנדבים שאינם יהודים

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את ראש הממשלה ביום י"ג בכסלו תש"ם (3 בדצמבר 1979):

בכתבה שפורסמה בעתון "הארץ" ביום 16 לנובמבר 1979 נאמר כי ראשי מחלקות העלייה והקליטה של הסוכנות הורו להפסיק לטפל במתנדבים שאינם יהודים הבאים לעבודה בקיבוצים ובמושבים בארץ.

נושא ההתנדבות טופח בזמנו מתוך ראייה נכונה של התועלת החשובה שיש לבואם של המתנדבים הללו ארצה הן לתדמיתה של המדינה וליצירת אהדה וקשר לישראל והן לתנועות ההתיישבותיות אשר בקירבן, בעיקר, הם מתארחים ועובדים.

תשובת סגן השר י. ארידור :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שירות הבטחון הכללי לא ביצע האזנות-סתר בחדר סטודנטים באוניברסיטה העברית בירושלים.

5092. ידיעה בדבר פירסום פרוטוקולים  
מישיבות הממשלה

חבריהכנסת ע. ברעם שאל את ראש הממשלה ביום י"א בטבת תש"ס (31 בדצמבר 1979) :

ביום שני, 17 בדצמבר 1979, נתפרסמה ידיעה בעתון "ידיעות אחרונות" בחתימת אריה אבינרי, ולפיה מתכוונים אנשים בליכוד לפרסם פרוטוקולים מישיבות הממשלה תחת הנהגת "המערך" על-מנת להוכיח את המחלוקות והמריבות בין שרינו.  
שאלותי הן :

1. האם אתה כראש ממשלה תרשה להשתמש בפרוטוקולים של ממשלות קודמות לפירסום בציבור הרחב ?
2. אם תשובתך חיובית, האם הינך סבור שחשיפת דיונים סגורים לניגוח פוליטי מהווה נורמה ציבורית ?
3. אם תשובתך שלילית, האם תורה למוכיר הממשלה להכחיש את העניין באורח רשמי ?

תשובת סגן השר י. ארידור :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)  
אין שחר לכל הידיעה.

5093. דברי שר התעשייה, המסחר והתיירות על הנזקים שגרם שר החקלאות

חבריהכנסת ע. הדר (הורביץ) שאל את ראש הממשלה ביום י"א בטבת תש"ס (31 בדצמבר 1979) :

בעקבות פירסום ב"ידיעות אחרונות", שלפיו האשים שר התעשייה, המסחר והתיירות את שר החקלאות בגרימת נזק של 12 מיליון לירות למדינה בכך שאיפשר לסיטונאי בשך קפוא להתחמק מתשלום היטל על מלאי, אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם נכונים דברי שר התעשייה, המסחר והתיירות ?
2. אם כן — מה בדעת ראש הממשלה לעשות למניעת הסבת נזקים כאלה בעתיד ?
3. לאור מערכת היחסים בין שר החקלאות ושר התעשייה, המסחר והתיירות, הגורמים נזקים חמורים לחקלאים בישראל, האם ייאזר ראש הממשלה להביא להידברות ביניהם למניעת הישנות תופעות כאלה ?

תשובת סגן השר י. ארידור :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

את השאילתה הזאת יש להפנות לשרים המוסמכים המופקדים על שני המשרדים האלה.

הי"ר ש. ארבל-אלמזוליתו :  
אני מצטערת על שמרבית חברי הכנסת השואלים לא נכחו באולם בעת מתן התשובות.

ז. האם נבדקה האפשרות שסוכנות ידיעות זו מגויסת לפגיעה בתדמית המדינה ובהפצת ידיעות כוזבות על השלטון הישראלי בשטחי יהודה ושומרון ?

ח. אם התשובה על הנ"ל חיובית, מה בדעת משרד הבטחון לעשות בנושא ?

תשובת סגן השר י. ארידור :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. ידוע לנו דבר קיומה של סוכנות ידיעות שכינה "המשרד לשירותי עתונות פלשתינאית" ברחוב צאלח-אל-דין במזרח-ירושלים.

ב. המשרד מנהל על-ידי רימונד טויל ומשמש כסניף של סוכנות ידיעות איטלקית בשם "אינטרפרס".

ג. כאמור קשור המשרד לסוכנות "אינטרפרס" באיטליה וכן קשור ומספק ידיעות לכמה עתונים וסוכנויות ידיעות בפאריס, בלונדון, במונטה-קארלו ובארצות-הברית, חלקם מוכרים כקשורים לאש"פ.

ד. ידוע לנו שרימונד טויל הגישה בקשה להירשם כחוק אצל רשם החברות.

ה. על-פי הידוע לנו קשורה לאש"פ סוכנות הידיעות "אינטרפרס" המממנת את פעילות המשרד.

ו. ניתן לומר כי בפועל זוהי סוכנות ידיעות המש"רת את צרכי אש"פ. לא נראה שכוונתה היא דווקא לפרסם את אנשי אש"פ ופעילותם.

ז. סוכנות זו עוסקת בדיווח שוטף למשרדי אש"פ בחוץ-לארץ על הנעשה ביהודה ובשומרון, ברצועת-עזה ובישראל ומדווחת, בין השאר, ידיעות כוזבות או מסול-פות, ומתכוונת בכך לפגוע בתדמיתה של המדינה.

ח. מנהלת הסוכנות, רימונד טויל, מוכרת לנו כאזרחית אש"פ והייתה חשודה בקשרים עם גורמי אש"פ בחוץ-לארץ. עקב כך נעצרה, נחקרה ולאחר מכן הוחזקה במעצר מינהלי חודשים מספר. על התייחסויות לגבי העתיד אין אפשרות להשיב מעל במה זו.

5074. ידיעה על הימצאות סרטים מוקלטים של שירותי הבטחון בידי מי שאינם מוסמכים לקבלם

חבריהכנסת ש. אלוני שאלה את ראש הממשלה ביום י' בטבת תש"ס (26 בדצמבר 1979) :

ובכתבה ששודרה בטלוויזיה ביום שישי, 14 בדצמבר 1979, אמרו נציגי הסתדרות הסטודנטים, בראשות היושב-ראש צחי הנגבי, כי בידיהם סרטים מוקלטים על-ידי שירותי הבטחון בהאזנות-סתר בחדרים של סטודנטים ערבים באוניברסיטה העברית בירושלים, והדבר לא הוכחש.

שאלותי הן :

1. כיצד הגיע תכנון של סרטי הקלטת של האזנות-סתר לידיהם של מי שאינם מורשים מכוח החוק להאזנות כאלה ?

2. אילו אמצעים אתה עומד לנקוט נגד מפירי החוק המוסרים אינפורמציה הנאספת לצרכי בטחון למי שאינם מוסמכים לכך ?

## ב. הנשירה בקרב יהודים היוצאים מברית-המועצות

## דיון

אבל אחרי חצי-שנה או שנה של שהותם בארצות-הברית ניתן הקשר בינם לבין הקהילה ובינם לבין היהדות. עלינו לזכור שמדובר כאן ביהודים רבים שאין להם שרשים ביהדות, שלא קיבלו חינוך יהודי ולא קלטו תרבות יהודית, ובעצם מה ששמר אותם כיהודים בברית-המור היא במשך שנים היה העובדה שבתעודת הזהות שלהם צויה כתוב "ייבריי", יהודי, כשהם באים לארץ וילדיהם מתחנכים בבית-ספר יהודי וישראלי, כשהם חיים בחברה יהודית בין יהודים, אין סכנה של התבוללות, ומה שהם איבדו או מה שלא היה להם במשך שנים הם קולטים כאן בארץ. כשהם מגיעים לארצות-הברית הם מתבוללים, וברוב המקרים לא רק שאין להם נוגדנים לעמוד בפני ההתבוללות אלא יש להם רצון עז להיטמע ולהתבולל בקרב האמריקנים.

אחת התופעות העצובות בנושא הנשירה היא העובדה שלגשירת היהודים בווינה ולציאתם לארצות-הברית במ"קם לישראל מסמיעים אירגונים יהודיים, ה"הייאס" וה"ג'וינט". רבותי חברי הכנסת, אנחנו עדיין זוכרים שלפני שנים מספר, כשהיה ויכוח בנושא זה, דיברו אתנו על freedom of choice, על תופש הבחירה, דיברו אתנו על כך שאין לאלץ ולהכריח יהודים לבוא לארץ-ישראל. כך אמרו ביהדות ארצות-הברית. היום הקולות האלה הולכים ופוחתים. היום כולם מבינים שלא מדובר פה בחופש הבחירה, כי יהודים אלה אינם יודעים מה היה ישראל, אין להם בחירה בין ישראל לבין ארצות-הברית. יש להם, למעשה, אי-בחירה ואי-ידיעה מוחלטת. האיר-גונים היהודיים, ה"הייאס" וה"ג'וינט", הנמצאים למעשה בשליטתם של יהדות ארצות-הברית ומנהיגיה, הם הם שמסמיעים באופן פעיל ליהודים להתחיל גולה אחת באחד רת. כשאנחנו פוגים ליהדות ארצות-הברית או ליהדות העולם וקוראים לה לעלות לארץ, והיהודים אינם עולים לארץ, יש להם הסברים ונימוקים; לפעמים אנחנו מבינים אותם, לעולם לא מקבלים אותם. אבל לעזור ליהודים שעזבו גולה אחת, בריית-המועצות, להתחיל בגולה אחת רת, בארצות-הברית, זה חטא לציונות וחטא ליהדות. וה"אירגונים היהודיים האלה עושים זאת. אבל מעבר לכך, לצערי הרב, ואני אומר זאת במלוא הכאב, אנחנו, מדינת ישראל, ממשלת ישראל, הסוכנות היהודית ושאר הגופים שיש לנו מעורבות בהם, לא עושים כלום כדי להפסיק את הפעילות של האירגונים היהודיים המעודדים את הנשירה ומסייעים לה. להעתי אין לכנות אלא כמחדל את יחסם של הגורמים האחרים לטיפול בצימצום הנשירה, שהיו יכו"לם באמצעות בלימת העידוד של הארגונים "הייאס" ו"ג'וינט" למנוע חלק ניכר מהנשירה.

בשנתיים האחרונות טיפלה ועדת העלייה והקליטה של הכנסת חורר וטפל בנושא זה. נבחנו דרכים רבות. היו דרכים שבאמצעותן ניתן היה לבלום בווינה את הנשירה האיומה של היהודים יוצאי ברית-המועצות. אבל כל הגורמים שטיפלו בכך לא עשו דבר; אולי זה מרחיק לכת לומר שלא עשו דבר — לפחות לא עשו את מה שהיו צריכים לעשות כדי לעצור את הנשירה.

אני רוצה לציין בצער שבדיון על נושא כזה כמו הנשירה של יהודי ברית-המועצות בווינה לא נוכח כאן אף בציג של הממשלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הנשירה בקרב יהודים היוצאים מברית-המועצות. פותח את הדיון חבר-הכנסת רוני מילוא. לדיון הוקצו שתיים על-פי החלטת ועדת הכנסת. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מילוא.

רוני מילוא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו עדים כי יהודים, כציונים וכישראלים לטראגדיה עצובה מאוד המתחוללת לנגד עינינו בנושא יציאת יהודי ברית-המועצות. הגענו היום למצב שכ-70%, בין 60% ל-70%, מהיהודים היוצאים ועוזבים את ברית-המועצות אינם מגיעים לישראל. יהודים אלה מגיעים לווינה, ובמקום להמשיך בדרכם ולעלות לישראל על-פי הווייתו שבידיהם, אותם יהודים, אותם 70% היוצאים את ברית-המועצות אינם מגיעים לישראל אלא מהגרים לארצות-הברית ולארצות אחרות.

אנחנו צריכים לשאול את עצמנו כמה שאלות נוקבות כאשר החשובה בהן היא השאלה מדוע הגענו למצב הזה, מדוע המצב הוא כזה ש-70% מקרב יוצאי ברית-המועצות אינם מגיעים לישראל. עלינו לזכור כי בשנים 1971/72, כאשר החלה התנועה ההמונית של יהודי ברית-המועצות, לא עלתה הנשירה על אחוז אחד מבין היוצאים. בשנת 1973 עלה מספר הנושרים ל-4%, ושיעור הנושרים המשיך לעלות בהדרגה עד אשר בסוף 1979, בסך-הכול שש שנים לאחר שהאחוז עמד על 4, הגענו למצב ש-70% מבין היוצאים מברית-המועצות נושרים ואינם מגיעים לארץ.

הסיבות לנשירה הן עמוקות, בין היתר ראוי לציין את העובדה שכאשר היהודים האלה עוזבים את ברית-המור עצות נמצא שאין הם בעלי שרשים לא בתחום היהדות ובחוראני שלא בציונות. היהודים הנמצאים בברית-המועצות חשופים באופן מתמיד לתעמולה עוינת נגד ישראל. את ישראל מציירים שלטונות ברית-המועצות ככל אמצעי התקשרות כגהינום עלי אדמות. לעומת את הקולות המערביים המגיעים לברית-המועצות, באמצעות Voice of America — "קול אמריקה", מציירים את ארצות-הברית כארץ האפשרויות הבלתי-מגבלות, כארץ שבה אתה רק צריך לבוא ולקטוף את הדולרים מהעץ, ובאופן טבעי יהודי העוזב את ברית-המועצות, כבר בעת שהוא עוזב את ברית-המועצות, מעוניין להגיע לארצות-הברית. רק אותו מיעוט, ולצערו הרב הוא מיעוט קטן, בעל מורשת ציונית ובעל רצון לעלות לישראל, רק הוא מגיע לישראל מתוך החלטה נחושה שלא לצאת לארצות-הברית אלא לבוא למדינת ישראל.

אבל מעבר לטראגדיה שבעצם נשירת היהודים בווינה ואי-הגעתם לישראל יש גם טראגדיה של העם היהודי, לא רק של הציונות שלנו כישראלים. עלינו לזכור שרוב היהודים הנושרים בווינה ומגיעים לארצות-הברית חדלים אחרי זמן מסוים להיות יהודים. שיעור ההתבוללות בקרב הנושרים בווינה, כשאלה מגיעים לארצות-הברית, הוא עצום. במשך החודשים הראשונים לשהותם בארצות-הברית יש להם קשר עם הקהילות היהודיות, כי הם מקבלים מהן תמיכה וסיוע לקליטתם בארצות-הברית.

טיסה ובהליכי קליטה בארצות-הברית. בסופו-דבר הכסי פים האלה באים על חשבון מדינת ישראל.

בשבוע הבא נקיים בוועדות העלייה והקליטה פגישה עם ראשי ה"הייאס" השוהים עתה בארץ. נסביר את הנזק שבנשירה, שגם הם בוודאי יודעים עליו, גם לציונות וגם לסיכויי המשך העלייה מברית-המועצות, ונסה להפעיל את השפעתנו. ייתכן שלא אנחנו כוועדת כנסת ולא מוסד אחר יכולים להשפיע עליהם; אולם אם ממשלת ישראל תעשה כן — יש בידה להניע דברים.

אני רוצה להדגיש עובדה שאולי אינה ידועה לחברי הכנסת: מספר רב של יהודים מברית-המועצות, שביקשו בחודשים האחרונים היתרי יציאה, קיבלו סירוב בטענה שהבקשות שנשלחו מישראל לא נשלחו מקרובים בדרגה ראשונה, וזאת משום שהקרובים בדרגה ראשונה נמצאים בארצות-הברית, והבקשות והאשרות ניתנות ליהודים לצאת לישראל.

אמנון לין (הליכוד):  
אתה אומר: קרובים בדרגה ראשונה נמצאים בארצות-הברית, מי מבקש אותן, אם כן?

רוני מילוא (הליכוד):  
הבקשות יוצאות מישראל בשם קרובים מישראל. כאשר מגיעות הבקשות האלה יודעים שלטונות ברית-המועצות שלאותו מבקש יש אח או אם שעובד את ברית-המועצות, ואז הם טוענים שהבקשה לא הוגשה על-ידי האח או האם ולכן אין הם מאשרים אותה. ומדובר במאות והאלפים של מגישי בקשות שקיבלו סירוב על רקע העובדה שהאח או האם אינם יכולים להגיש את הבקשה מאחר שאינם נמצאים בישראל. כך שלא מדובר פה רק בפגיעה בישראל, ביהדות, אלא גם בפגיעה מהותית ביציאתם של יהודים מברית-המועצות.

מחקר שנערך לאחרונה מצביע על כך כי הנושרים ערים לוויכוח המתנהל בעולם היהודי בקשר למדיניות הסיוע להם, במיוחד על-ידי אירגונים יהודיים. 36% מבין הנושרים — ומדובר בעשרות-אלפים — טענו כי גם בהעדר סיוע מצד גורם כלשהו לא היו משנים את יעדם המקורי והיו נושרים. בקבוצה זו בולטים צעירים ומשכילים המסוגלים, לדעתם, להסתדר גם ללא סיוע. 38% — וזה מספר משמעותי — אמרו בפירוש שהיו משנים את יעדם, לא היו יוצאים לארצות-הברית והיו מגיעים לישראל אם לא היו נותנים להם סיוע.

מנחם סבירור (הליכוד):  
אילו.

רוני מילוא (הליכוד):  
בוודאי, כל המחקר מבוסס על ההנחה של "אילו".

מנחם סבירור (הליכוד):  
אתה משתמש במלה "אם" ואני מתקן לך שאתה צריך לומר "אילו".

רוני מילוא (הליכוד):  
אם זה תיקון לשוני, זה בסדר. על מה מדובר? — מדובר על כך ש"הייאס" וה"ג'וינט" יפסיקו את הסיוע ואז 40% מן הנושרים יגיעו לישראל. כלומר באופן משמעותי תקטן הנשירה בצורה דראסטית, ובמקום שהיחס יהיה 30% לישראל ו-70% לגולה אחרת, יהיה היחס הפוך: 70% לישראל ו-30% נושרים.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):  
יש נשירה של השרים.

רוני מילוא (הליכוד):  
יכול להיות, חשבתי שלפחות ראש הממשלה והשרים הנוגעים בדבר ימצאו לנכון להשתתף בדיון הזה. כי לממשלה יש חלק בכך שעד היום לא הצלחנו לבלום את הנשירה.

מנחם סבירור (הליכוד):  
ראש הממשלה משתתף עכשיו בהלווייתו של חבר-הכנסת לשעבר נתן ילין-מור. בגלל זה גם שינו את סדר-היום.

רוני מילוא (הליכוד):  
מאחר שאני שומע עכשיו שראש הממשלה משתתף בהלווייתו של חבר-הכנסת לשעבר ילין-מור אינני מפנה את קריאתי אליו. אבל יש לי רושם שכמה שרים אחרים אינם משתתפים בהלוויה והיו יכולים להיות נוכחים בדיון הזה.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
לפחות שר הקליטה.

רוני מילוא (הליכוד):  
ממשלת ישראל לא היתה צריכה להירתע מעימות ישיר עם הנהגת יהדות ארצות-הברית בנושא זה של בלימת הנשירה ומניעת הסיוע של האירגונים היהודיים "הייאס" ו"ג'וינט" לנושרים. היו פגישות ללא ספור, שוב ושוב, של ראש הממשלה עם נציגי יהדות ארצות-הברית ומנהיגיה. בכל פגישה הובטח: תוך חודשים מספר נפתור את הבעיה. כעבור שלושה חודשים שוב דחו בחודש, אחרי חודש דחו בחודשיים, וכך העניין נמשך בלי סוף. ראש הממשלה והממשלה היו צריכים להתייצב בפני מנהיגי יהדות ארצות-הברית ולומר להם בצורה ברורה וחד-משמעית שעליהם להפסיק כל סיוע של אירגונים יהודיים לנושרים.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):  
מה זאת אומרת שעליהם להפסיק? האם הממשלה יכולה להורות לאירגונים היהודיים?

רוני מילוא (הליכוד):  
ממשלת ישראל היא בעיני הנהגה, צריכה להיות הנהגה, של העם היהודי. ראשי האירגונים היהודיים באים ושומעים. צריך היה להפעיל את האמצעים העומדים לרשות הממשלה כדי לעשות זאת. אל לנו לשכוח שהיום 30% מכספי המגבית היהודית המאוחדת הנאספים למען ישראל מוצאים בארצות-הברית לקליטת הנושרים. כ-40 מיליון דולר הנאספים בארצות-הברית למען ישראל ניתנים לקליטתם של הנושרים בארצות-הברית.

קיבלתי היום החלטות של ה-American Zionist Federation בארצות-הברית. בהחלטות אלה נאמר בפירוש שכל יהודי ברית-המועצות יכולים לבחור באופן חפשי כל מדינה שירצו לנסוע אליה ולחיות בה, אבל הקרנות היהודיות לא יסייעו לקליטתם אם אותם יהודים בארצות-הברית. אין אנחנו מכריחים איש לבוא לישראל, אנו נותנים לכל אחד את האפשרות לבחור את דרכו, אבל יש הבדל בין החופש לבחור את הדרך לבין הסיוע הפעיל באשרות כניסה לארצות-הברית, בכספים, בכרטיסי

להודות שכיושב-ראש הוועדה יש בי תחושת תיסכול קשה מן המצב הקיים. שנתיים העניין מטופל, ולמעשה לא נעשה מה שצריך היה להיעשות. אפשר כבר היה לראות היום מצב שבמקום 70% נשירים היינו עומדים בנשירה של 30%. אפשר היה לבוא ליהדות ארצות-הברית ולה-עמיד אותה במלוא החומרה ובמלוא התוקף על הצורך להפסיק את הסיוע לנושירים בווינה, ובדרך זו ניתן היה לצמצם בשיעור משמעותי את הנשירה. היום הדברים הרחיקו הרבה מעבר לכך ויש לזה השפעה על הציגאה מברית-המועצות, על ההתבוללות, על נפשה של הציונות כאשר יהודים מחליפים גולה אחת בגולה שנייה.

לכן אני פונה לאדוני ראש הממשלה, שהגיע הנה, לשירי הממשלה ולחברי הכנסת: בנושא זה של הנשירה עלינו לקבל מייד החלטות שתהיינה החלטות תקיפות. אדוני ראש הממשלה, גם אם הדבר מחייב עימות עם מנהיגי היהדות בארצות-הברית, בנושא זה שהוא נשמתה של הציונות ראוי, אם צריך, להגיע גם לעימות עם הנהגת יהדות ארצות-הברית. צריך להפסיק את התופעה העצובה הזאת של היהודים והאירגונים היהודיים המסייעים ליהודים אחרים לצאת לגולה אחת במקום לבוא למולדתם, למדינת ישראל.

הי"ח ש. ארכלי-אמולוזינו:

אנו עוברים לדיון כללי. רשות הדיבור לחברת-הכנסת גרוסמן, ואחריה — לחברת-הכנסת סבידור.

חייקה גרוסמן (המעמד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שנים ארוכות ציינו ליום שיבוא ויהודים יוכלו לעלות ארצה גם מברית-המועצות. עליה מברית-המועצות היתה בבחינת כמיהה חלומה. נכון הוא שמעולם לא השלמנו עם הניתוק משלושה מיליון יהודים החיים בברית-המועצות. מאבקנו על מתן הזכות ליהודי ברית-המועצות לחיות את חייהם כיהודים, לרבות הזכות לעלות לארץ-ישראל, לא היה בו מן ההתערבות בפניינה הפנימיים של ברית-המועצות. היה זה מאבק צודק ונאבקנו ללא ליאות. לכל אחד מאתנו ההשקפות שלו על בעיות העולם, המשטרים, הסדרים הקיימים, הדמוקראטיה. אך כולנו נאבקנו על הזכות לעליה מברית-המועצות ועל הזכות לחיות כיהודים. המ-אבק היה גם בעל אופי אידיאולוגי וגם בעל אופי מלחמתי, מעשי, על מתן זכויות-יסוד ליהודים כפי שהן ניתנות ללאומים אחרים. המאבק היה קשה, ומי שהתנסה בה יודע. הוא היה גם אכזרי והדרך היתה זרועה קרבנות של חברי התנועה הציונית וחברי התנועות התחלוציות.

חברי הכנסת, המאבק הלאומי, היהודי והאנושי נגד הנאצים קירב במידה רבה את התוית היהודית האנטי-נאצית לחזית האנטי-נאצית הכללית שבברית-המועצות עמדה במרכז. לכן סילחו לו, עם כל ההסתייגות שאני אעורר, אם אדגיש ואחזור ואדגיש שהשוואה בין ברית-המועצות לבין השלטון הנאצי היא השוואה מטופלת ויש בה מידה רבה של רהאביליטאציה לנאצים.

מעניין שגם המאבק על הזכות הלאומית של היהודים באותה תקופה להילחם נגד שלטון הנאצים היה מיוחד במינו. בזכרי את העובדות, בפרספקטיבה של זמן, רואה אני אותן כחלחיות בשרשרת העיוותים ביחסה של ברית-המועצות ליהודים בכלל ולציונות בפרט. הנה, למשל, רצינו לתת צביון יהודי לאומי למלחמתנו נגד הנאצים, כי "הפתרון הסופי" היה מיועד ליהודים במיוחד. על-כן

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):  
לא לגולה אחת.

רוני מילוא (הליכוד):

לגולה אחת לעומת ברית-המועצות. מחליפים גולה אחת בגולה אחת.

אסור לשכוח שעצם הנשירה מעודדת נשירה. ההת-פתחות האריתמטית במספר הנושירים אינה מקרית, כי הנושירים בארצות-הברית כתבו לבני משפחתם וגם הם הגיעו לארצות-הברית. אם נפסיק את הסיוע יהיה היחס הפוך, וככל שיקטן מספר הנושירים יקטן גם מספרם של מי שיצאו ויגיעו לארצות-הברית, כי בני משפחותיהם יהיו בישראל.

חברי הכנסת, כאשר אנחנו בודקים את המספרים אנחנו מגיעים למסקנה עצובה שכיום אחוז היהודים הבאים לישראל מתוך הכרה הוא נמוך ביותר. הפעולות של "הי"אס" וה"ג'וינט" מרפדות ליהודים את הדרך המו-בילה לארץ, לא לישראל אלא לארצות-הברית. מיליוני דולרים לעשרות מיליוני דולרים מוצאים כדי לקלוט יהודים אלה בארצות-הברית. אנחנו חייבים להבהיר ליהדות ארצות-הברית, להנהגה, לאירגונים היהודיים, באמצ-עות ממשלת ישראל, שהפעולה הזאת של האירגונים היהודיים מסייעת לנשירה ועומדת בניגוד גמור למאבק שלנו למען שיחרור יהודי ברית-המועצות, עומדת בניגוד למטרות הציוניות שלנו כיהודים להביא את יהודי ברית-המועצות למדינת ישראל.

בנוסף על הפעולות הללו, שהן בעיקרן פעולות-מנע לגבי הנשירה בווינה, אנחנו צריכים להתחיל בפעולה ענפה כדי לגרום לכך שיהודים העוזבים את ברית-המועצות ירצו להגיע לישראל כבר בעת העזיבה ולא יגיעו הנה רק בגלל העובדה שהם לא מקבלים סיוע להגיע למקומות אחרים. אנחנו צריכים להקדיש מאמצים גדולים יותר כדי להעביר מידע על ישראל ועל הציונות, בכל האמצעים, בקרב יהודי ברית-המועצות. חשוב שיהודים הנמצאים בברית-המועצות ידעו יותר על ישראל, על התרבות שלה, על המבנה החברתי, על המצב הבטחוני, על שירותי הרווחה והתעסוקה בישראל ועל מערכת החינוך. צריך לעודד העברת אינפורמציה בחוגים של יהודי ברית-המועצות בכל הנושאים האלה כדי לעודד את העלייה למדינת ישראל.

עלינו לזכור שכיום נמצא בישראל הריכוז הגבוה ביותר של יוצאי ברית-המועצות, ריכוז גבוה יותר מכל מקום אחר בעולם. 145,000 יהודים שיצאו מברית-המו-עצות מאז 1971 נמצאים רק בישראל. רק 50,000 מהם נמצאים בארצות-הברית. כל עולה נוסף שיבוא הנה, כל הסברה שתיעשה בקרב העולים האלה, יגרמו ליתר עלייה וליותר עולים למדינת ישראל. ואל לנו לשכוח: 85% מקרב יהודי ברית-המועצות החיים בישראל מרוצים מקליטתם ומחיהם כאן. לצערנו הרב אנחנו שומעים באמצעי התקשורת רק את הצעקים והרעשנים, אותם העושים הפגנות ושביתות. איננו שומעים אותם 85% שהם הרוב הדומם המרוצה מקליטתו בארץ וכותב מכתבים חיוביים לקרוביו בברית-המועצות על מדינת ישראל ועל הקליטה בישראל.

חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, קיימנו בנושא זה דיונים רבים בוועדת העלייה והקליטה עם ראש הממ-שלה, עם כל הממחים העוסקים בנושא, ואני חייב

היהודים מברית-המועצות, בין היתר עקב שיעור הנשירה הגבוה. ברית-המועצות מקנה את הזכות לצאת מגבולותיה רק ליהודים ורק לשם עלייה לישראל. אם אין בזה הכרה באידיאולוגיה הציונית של שיבה למולדת הרי יש בזה הכרה דה-פאקטו בזכות היהודים לחיים לאומיים בטריטוריה משלהם, והיא ארץ-ישראל.

עובדת הנשירה ההמונית משמיטה את הבסיס העקרי, האידאולוגי והמוסרי שלנו לתביעתנו הצודקת: "שלח את עמי". לכל העמים הרבים בברית-המועצות מולדת וטריטוריה משלהם. העם היהודי הוא היחיד שהוא חסר מולדת במסגרת ברית-המועצות. זוהי טענתנו הבסיסית. לכל אדם צריכה להיות מקניית הזכות היסודית לנסוע לאן שהוא רוצה, להגר, להחליף כתובת. זכות זו מגיעה לכל אחד, והיא חייבת להישמר בכל מקום. אבל אנו חייבים להילחם נגד הירידה ונגד הנשירה ועלינו לעשות זאת, בראש-ובראשונה, באמצעים מוסריים וחיינו כוונים העומדים לרשותנו ולא באמצעים אדמיניסטרטיביים. אין אנו לוחמים על זכות הגירה לכל אורחי ברית-המועצות. די לנו בחזית הלאומית הקונקרטית שלנו. כעם קטן עם בעיות גדולות חייבים אנו לחשב היטב את דרכנו ואת צעדינו. תהא זו טעות מצדנו אם נעמיד זה מול זה את הצורך ההומאני ואת הזכות להגירה לכל אחד ואת הצורך לחסום את הנשירה על-ידי אמצעים חריפים להכוננתם של היהודים היוצאים מברית-המועצות לישראל. כל יהודי רשאי לצפות לעזרה כדי לצאת מברית-המועצות, אך אין אנו יכולים לעמוד בציפייה שלו לקבל סיוע מאסבי או עידוד כדי להתיישב בארצות-הברית. אני חושבת שזהו הנוסחה הנכונה ואין צורך ללכת יותר רחוק ממנה.

חברי הכנסת, יהודים מעולם לא עלו בהמוניהם לישראל בציפייה שכאן טוב יותר מבחינה מאטריאלית. העלויות הגדולות הגיעו הנה דווקא כאשר הלחם היה בקיצוב, כאשר התחזוים רעמו וכאשר העולים התגוררו בצירפונים. אולם היתה אז תחושה שכולם נושאים בנטל, ותיקים כעולים חדשים. לישראל היתה משיכה מוסרית עצומה, ליהודים היו ציפיות שכאן יקימו מדינה של צדק, מסר, שוויון, יחס חיובי לעבודה, מדינה שאין בה הפליה וגזענות שמהן סבלו היהודים דורות רבים; בקיצור — שכאן יקימו את החברה האחרת ולא רק את המדינה האחרת שלהם. הבה נודה — כוח המשיכה של ישראל נחלש והולך. אנו העברנו במידה רבה את תגלות הנה. לא יהודי אחד, הרוצה באמת ובתמים לעלות לישראל, שואל את עצמו: מה הוא השינוי שיחול בחיי? התדמית של המהפכה הלאומית נהרסה יום יום, ערך העבודה ירד אפילו בחקלאות, פאר הציריה של המהפכה הציונית, והיא איננה מכלכלת אפילו את בעליה. העסקים הטובים הם בבורסה, ואז חושב האיש לעצמו: מה הרבותא? עסקי אוויר וחיים מספקולאציות ולא מעמל כפיים יש בכל מקום. הרי זה הדבר הפחות-מהפכני בחיי היהודים. גזענות, קנאות דתית יש לנו למכביר גם במדינות אחרות. אם כן, למה דווקא בישראל? — שואלים אנשים. אינני מצדיקה זאת, אבל צריך לדעת את האמת. הנשירה מבטאת טראגדיה כפולה: ביוזבו ההודמנות ההיסטורית להתאחד עם אחיה מברית-המועצות ולהעלותם ארצה מחד גיסא, והתנתקותם מהמסורת של מדינת ישראל מאידך גיסא; נצחון לאנטי-ציונות ולאנטישמיות מחד גיסא, ופגיעה במוסדותיה ובמרכזיותה של מדינת ישראל בעם היהודי מאידך גיסא.

חשוב היה להדגיש את אופיו הלאומי של המרד בגישות ואת האופי הלאומי של מלחמתנו ביערות. הקמנו יחידות פארטיזאניות יהודיות, שבמקרים רבים היו היחידות הראשונות בשטח. כך קרה בבילורוסיה וכך קרה בליטא. משהגיעו היחידות הפארטיזאניות הסובייטיות לאזורים אלה ניתנה הוראה מטעם המטה הפארטיזאני הסובייטי העליון לפרק את היחידות היהודיות המיוחדות ולבוללן ביחידות אחרות. הנימוק היה: היחידות הן טריטוריאליזם, ובריגאדה הפועלת בטריטוריה ליטאית, גם אם 80% ממנה הם יהודים, הרי היא ליטאית לכל דבר.

ברית-המועצות לא שינתה את יחסה העקרוני לציורנות, למרות הריכוז הטריטוריאלי המתמשך במדינת ישראל עכשיו. אך היתה ההצטרף גרמניקו והיום לו קיוונו — סוף סוף בא: שערי ברית-המועצות נפתחו לעלייה והעלייה הפכה לעובדה. לכן הנשירה היא כאובה יותר, חמורה יותר, היא טראגדיה לאומית, חברי הכנסת הנכבדים, דווקא לאור המלחמה הארוכה והקשה שלחמנו אותה על זכותנו לעלייה ממש.

ההסברים לנשירה הם רבים ומגוונים, ואני אינני יכולה לקבל את ההסבר לנשירה באופן פשטני. אני אינני חושבת שהפיתוי של האירגונים היהודיים של "הייאס" הוא הגורם היחיד לנשירה. נכון שהוא גורם חשוב, אבל לא הגורם היחיד. שנה נחטא לאמת אם נעשה לעצמנו חיים קלים ונאמר: הבה נפסיק את עזרת "הייאס" ואז לא תהיה נשירה. יש גם חוסר רקע יהודי, גם הוא גורם לנשירה, אך גם הוא לא גורם יחיד.

כבר ראינו בעמנו התעוררות לאומית מתודעת לאחר שנות ניכור והתבוללות מוחלטת. אולם לשתי הסיבות שמנתי קודם לכן, והן קיימות, יש לצרף סיבות נוספות: יש גם פחד מפני מלחמת באזורנו, יש בעיות קשות של קליטה, יש פחד מפני החדש, יש גם מנטאליות של גלות של "היהודי הנודד", וצריך לומר את האמת: גם הפחד מפני אבטלה מחד גיסא ומפני יחס שלילי מצד החברה הישראלית הממולמרת מאידך גיסא הם גורמים שליליים העושים את שלהם.

יוסף תמיר (התנועה לשינוי ויזמה):  
נכון.

חייקה גרוסמן (המערך):

מחקר שערכו באוניברסיטה העברית בירושלים מר אליעזר לשם, הגבירת רובנבאום והגבירת כהנוב, אשר הסתיים באוקטובר 1979, בנושא הנשירה — המחקר הזה מראה ומציין כי הנושאים הם, בדרך-כלל, אנשים בגיל צעיר ובעלי השכלה גבוהה. המחקר מצא שאילו היו תנאי קליטה שונים, אילו היו משנים את תנאי הקליטה בארצות היעד — נדמה לי שחבר-הכנסת רוני מילוא דיבר על כך — אזי 38% מהאנשים האלה היו משנים את דעתם ומגיעים ארצה. אולם עדיין לא היינו פותרים בכך את הבעיה. האירגונים היהודיים בארצות-הברית טוענים שהיהודים הנושאים אינם מתכוונים, ממילא, לעלות לישראל, או לפחות חלק גדול מהם אינו מתכוון לעלות. לכן, כך הם טוענים, מבחינה הומאנית ומבחינת שמירה על גזלת היהדות יש חשיבות לעזרה הניתנת לנושאים.

כך הם טוענים, ולא הכול שקר וכזב. עם זאת איננו יכולים לקבל את הממצאים האלה כעובדה סטאטית, גם לא את המספר של 70% נשירה. כל הגורמים מודעים לעובדה שקיימת סכנה אמיתית להפסקת היציאה של

חשובות יותר מאשר הקיום היהודי במדינה דמוקרטית — כמו התנחלות בקרב ערבים דווקא, התגרות לאומנית, שליטה על עם אחר וגם התעשרות של בעלי הון פרטי — איננה מדינה ציונית. לא יועילו כל הפילפולים והתירגו-לים. מדינתנו קמה כדי להבטיח קיום יהודי ליהודים ולא כדי להבריח אותם לארצות אחרות.

חברי הכנסת, האדמה — ותהיה היא ספוגה בדם, יזע ומסורת — גם היא חייבת לשרת את העם והאינטרסים שלו, ולא להיפך. אין פתרונות קלים לנשירה. הבה נחזור לצינונות האמיתית — היא טרם התגשמה במלואה. זה הפתרון האמיתי, היסודי, לנשירה בצד כל הצעדים האחרים שצריך לגקוט.

### ג. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

לסעיף 17כא לתקנון הכנסת, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעות לסדר-היום דלהלן: א. בעיות הכפר בית-ג'ן — הצעתו של חבר-הכנסת שפיק אסעד ; ב. עתידה של קצרין — הצעתו של חבר-הכנסת דניאל רוזוולי.

ועדת הכנסת בישיבתה היום החליטה להעביר את הדיון בהצעות הנ"ל לוועדת הכלכלה.

### ד. הנשירה בקרב יהודים היוצאים מברית-המועצות (דיון) (המשך)

רים העוזבים את רוסיה. במגע שהיה לי עם אנשים בווינה ואחר כך ברומא הייתי מוועז עד עומק נפשי. הועקתי את ועדת העלייה והקליטה — אז עדיין דיברו על הנושא הזה בלחש ובסודיות, שמא נגלה קבל עם ועדה את הטראגדיה הזאת ואת הבגידה במדינת ישראל מצד אנשים שלא זו בלבד שמדינת ישראל היא שנטלה יומה ושלחה להם את הוויות או את ההזמנה לבוא ארצה, ועל סמך הוויות האלה נתנו להם לצאת, על-פי הכללים של רוסיה הסובייטית — "רפאטריאציה נה רדינו", כלומר נותנים להם רפאטריאציה למולדתם — אלא שיהודים אלה מגיעים לווינה והבריאים, בעלי המקצוע והחוקים מבחינה כלכלית נשארים בווינה, הולכים לבית-מלון, מקבלים סיוע מכל מיני מוסדות, ולישראל שולחים — כך זה היה באותם שנים-שלשה משלוחים שאני ראיתי — את החולים, את הזקנים, את המסכנים. ראיתי גם בנים הנשארים בווינה והמתעדתים לנסוע לאוסטריאליה, לקא-נאדה ולארצות-הברית, ומעלים לאוטובוס, בליווי משמר של האוסטרים — כאילו היו מובילים אותם, חס-שלום, למחנה-ריכוז — את מי ששולחים לישראל המסכנה.

רוני מילוא (הליכוד) :  
חבר-הכנסת סבידור, אני חושב שזו פגיעה ברבים הבאים לארץ, צעירים, אידיאליסטים.

מנחם סבידור (הליכוד) :  
איוו פגיעה ? על מה אתה מדבר ? על מה אני מדבר ?  
רוני מילוא (הליכוד) :  
אתה אומר שאלה רק זקנים וחולים.

חברי הכנסת, בסוף אני רוצה להדגיש כמה דברים בעניין האבטלה. האבטלה היא הדבר האנטי-ציוני ביותר שיכול להיות. מי שחי באשליה כי יבריא את המשק ויעלה את מוסר העבודה על-ידי אבטלה, עליו לדעת כי הוא משחק באש : הוא משחק בגורלה של הצינונות ובהג-שמתה. עבודה וקורת-גג לכל יהודי הן שני דברים השיי-כים לצד ההומאני והלאומי גם יחד של הצינונות. במקום ההרפתקנות היקרה ביהודה ובשומרון, במקום רכישת קרקעות שם שלא ביושר, במקום בולדוזרים והליקופטרים מעופפים, במקום ישוב-ידמה — הבה נדאג לעולים, ליישובם, להשרשתם בעבודה. מדינה שאיננה מוכנה לספק קורת-גג לכל יהודי ומקום עבודה לכל עולה איננה מדינה ציונית. זאת האמת. מדינה שיש לה מטרות שהן בעיניה

היח"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד למ-סור לכנסת את ההודעה הבאה : בישיבת הכנסת מיום כ"ז בשבט תש"ם, 13 בפברואר 1980, הוחלט, בהתאם

היח"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת סבידור, ואחריו — לחבר-הכנסת שינמן. אני רוצה להודיע שלאחר שחבר-הכנסת שינמן ידבר נפסיק את הדיון בנושא זה ונעבור להצעת אי-האמון.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :

ולא יימשך היום הדיון בנשירה בקרב היהודים היוצ-אים מברית-המועצות ?

היח"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

נראה אחרי הצעת אי-האמון. לא, לא יהיה המשך. חבר-הכנסת שינמן יהיה היום אחרון הנואמים בדיון בנושא הנשירה, ולאחר מכן נעבור לסעיף הצעת אי-האמון. בבקשה, חבר-הכנסת סבידור.

(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קרי-את ב"נים)

חברת-הכנסת גאולה כהן, על-פי התקנון הצעת אי-האמון קודמת לכל דבר, אך בגלל ההלוויה שהיתה ועל-פי בקשתם של חברי הכנסת שהשתתפו בהלוויה לא הובא הנושא ראשון אלא התחלנו לדון בנושא הנשירה. בבקשה, חבר-הכנסת סבידור.

מנחם סבידור (הליכוד) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כחודשיים-שלושה חודשים לאחר כינון הכנסת הזאת היה לי הכבוד, אבל לא העונג, להישלח לווינה ולרומא מטעם ועדת העלייה והקליטה של הכנסת כדי לראות מקרוב את אשר מתרחש סביב הנושא הנדון היום בכנסת. אחוז הנשירה אז היה, בסך-הכול, 35—36 מכלל האמיגרנטים, המהג-

קורה? לא רק על חשבון עולים בפוטנציה מכל מיני מקומות והודות ל"וויזובים" של ישראל האנשים היוצאים את ברית-המועצות, אלא יש דבר חמור יותר — הטיפול על חשבון המגבית המאוחדת, ובמקום למקד ולרכז את כל הפעילות סביב עבודה ציונית על-ידי הקהילות היהודיות בפילאדלפיה, בשיקגו ובמקומות אחרים, בכסף למען ישראל תומכים במהגרים הללו הבאים לארצות-הברית — ולא רק כסף, אלא הם גם מעסיקים את העסקנים שלנו ואת הפעילים בקהילות, ואנו מחרישים ולא משמיעים את הקול הלא אנו נוהגים בכפפות משי ומקבלים את גירסתם של "פיינפיש שלמען הצלת כל יהודי נשלח את ה"וויזוב".

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):  
איך אתה מדבר? אלה בני-אדם.

מנחם סבידור (הליכוד):  
אני מצטער, אני לא מוסד שצריך לשלוח יהודים לארצות-הברית, אנו מדינת ישראל. הגברת שולמית אלוני, מדינת ישראל נולדה כדי לקלוט את העם היהודי כאן ולא כדי לפזר את היהודים לגולה חדשה. זהו התפקיד שלנו, זוהי השליחות שלנו וזוהי המשימה שלנו. אני לא אומר, כמובן, שחלק מהדברים השמיעה חברת-הכנסת חייקה גרוסמן ביחס לאיכות החיים במדינה והשפעתה על הגדלת אחוז הנשירה אינם נכונים. כמובן, אם אנו רואים שאחד מ-18 הראשונים מהקהילה הגרר-זיבית, שהרימו את קולם ואת תביעתם לזכות עלייה לישראל והם שלמעשה גיפצו את חומת ההתנגדות הכול-שביקת נגד יציאתם של היהודים — אם בין ה-18 האלה יש יורד והוא טוען בשם ה-18 שלא היה פה יחס חם, לא קיבלו אותם כדבעי, לא טיפלו בהם ולא קירבו אותם, אז מובן שאווירה כזאת בישראל משפיעה גם על אתון הנשירה.

אני חושב שהגענו לתקופה שהיהודים אינם לומדים גם מקאטאסטרופה. מספרים על הדיאלוג המפורסם בין ז'בוטינסקי לנורדאו בזמן מלחמת העולם הראשונה, כאשר ז'בוטינסקי אמר לנורדאו: הנה יש הצהרת-באלפור, יש לגעון, הארץ לא מיושבת, ברגע שנכבש את הארץ ונ-שחרר אותה מיד יבואו מיליוני יהודים, יישבו את הארץ ותקום מדינה. השיב נורדאו לז'בוטינסקי: מה שאתה אומר לי זו לגויקה, אבל היהודים מעולם לא למדו מלגויקה אלא מקאטאסטרופה. — עכשיו גם מקא-טאסטרופה לא לומדים.

אני קורא לראש הממשלה, הנוכח עכשיו בדיון; יקום ראש הממשלה ויתבע מהאירגונים היהודיים להפסיק את הסיוע ואת כל הפעילות של משרדי "הייאס" ויורשיהם של ה"בונדיסטים" וה"פולקסיסטים", ששוב מצאו להם תע-סוקה. יקום ראש הממשלה ביחד עם הסוכנות ויקבע ש"וויזובים" שולחים רק לערים ששם יש פוטנציאל של עלייה ולא למקומות שבין היוצאים משם יש נשירה של 97%. יקום ראש הממשלה ויעשה למען האחדת כל המאמץ הקליטתי במדינה, לא עשרה גורמים, כדי ליצור פה אקלים ואווירה למען הקטן והפחת את החרפה והסכנה לגלומות בנשירה ההמונית בווינה.

היור"ר ש. ארבל-אלמולונו:  
רשות הדיבור לחברי-הכנסת שיגמון, אחרון המשתתפים בדיון היום.

מנחם סבידור (הליכוד):  
תסלח לי, אני מספר מה שראיתי אז, וזו זכותי לספר את הדברים, ומסרתי על כך בכתב.

היור"ר ש. ארבל-אלמולונו:  
חבר-הכנסת רוני מילוא, מותר לחבר-הכנסת סבידור לספר מה שראה כמו עיניו.

רוני מילוא (הליכוד):  
אבל זה היה מקרה אחד.

מנחם סבידור (הליכוד):  
כן, אבל זו היתה התמונה, כך ראיתי אותם.

חברי הכנסת, גיהלתי דיאלוגים ארוכים עם הצעירים האלה, ביניהם רופאים, מהנדסים ובעלי מקצוע שונים, ניסיתי לשכנע אותם ואמרת לי להם: הכיצד? הרי אתם חבים חובה מוסרית למדינת ישראל. הודות ל"וויזובים" שלנו הגעתם לאן שהגעתם. — לדבר אליהם זה היה כמו לכתוב על נייר מחוק.

דבר נוסף, והוא המועזע: בווינה התמקמו משרדי ה"ג'וינט" ומשרדי "הייאס", ואינני יודע אם כל חברי הכנסת מודעים להיסטוריה של "הייאס". הרי אנחנו יודעים — ואדוני ראש הממשלה אתה ודאי זוכר זאת — שהמנהיגים הרותניים של "הייאס" וכל האירגונים האלה היו "בונד" ו"פולקסיסטים". הם תמיד עודדו אמיגראציה לארצות מעבר לים ולא לישראל. ברוך-השם, במשך 27-28 שנים מאז קום המדינה, מאז גמר המלחמה ועד לפני שלוש שנים, לא היה להם מה לעשות. לא היה ל"הייאס" מה לעשות. עכשיו פתאום "הייאס" מקים בווינה וברומא ובכל מיני מקומות משרדים מפוארים. מבטיחים ליהודים תאלה הרים וגבעות, ולא רק זאת — שימער היטב — באים האנשים שהם עצמם נושרים, והשליחים של הסוכנות היהודית היושבים בווינה מקבלים מהם רשימה למי לשלוח "וויזובים" חדשים.

באתי ארצה, השמעתי אזעקה ותבעתי כמה דברים, ונדמה לי שרוב ההמלצות שלי נתקבלו. 1. אמרתי: אל תשלח "וויזוב", כלומר התמונה, לערים שמשם יש נשירה של 97%. אנו לא הקימונו את מדינת ישראל כדי שנהיה מתווכים להעביר יהודים מרוסיה ולשלוח אותם לאמריקה. יש מקומות שאנו יודעים על-פי סטאטיסטיקה שמשם באים ארצה 70%-80% מהיהודים, ולשם נשלח את ה"וויזובים". 2. אמרתי שהשליחים שלנו בווינה לא יקבלו רשימה של אמיגראנטים בפוטנציה. אם האיש עצמו נושר, למה אקבל ממנו רשימה כדי להזמין עוד נושרים? 3. אמרתי שאנו חייבים להפסיק את הפעילות של "הייאס" ושל "ג'וינט" למען הנושרים בווינה. 4. אמרתי שצריכים כאן בארץ לערוך בדיקת-יציאה ולבדוק היטב איפה יש פוטנציאל ואיפה אין פוטנציאל של עלייה, ורק לשם לשלוח את ה"וויזובים".

לאן הגענו מאז? אדוני ראש הממשלה, היית בישיבה של ועדת העלייה והקליטה לפני כשבנתיים, ואז השמענו את האזעקה ואמרנו שיש לנקוט צעדים, פן הדבר יחריף ויחמיר ולא תהיה לנו על כך שום בקרה, לא נוכל לבלום זאת. אני מצטער על שנבואתי התקיימה, אותה נבואה ששמתי אותה על הנייר, שאם לא נעסוק ולא נכלום, נגיע לאותם ממדים שהגענו אליהם: היחס הפך — 65%-70% נשירה ו-30%-35% עלייה.

אך לרוע מזלנו, חברי הכנסת, אתם יודעים מה

עברו את המסך בטלה האהבה לארץ-ישראל. לקח נוסף עלינו להפיק מגלי הנושרים הגואים והולכים: בשורת ההתעוררות הציונית, שפקדה רבים וטובים מקרב יהודי ברית-המועצות לאחר מלחמת ששת-הימים, לא הגיעה, כנראה, לציבור רחב של יהודים. היא היתה מנת-חלקם של אחרים, של הטובים שבהם.

הנשירה גורמת לנו נזק גדול מאוד ומבוכה רבה. הנזק שהיא גורמת איננו נמדד רק בנזק הנגרם ישירות למדינת ישראל אלא בעיקר בנזק לאותם ציונים אמיתיים הנמקים בבתי-הסוהר של המדינה הקומוניסטית. אותם הנחשלים שאינם באים לארץ יצאו על חשבון הסובלים למען אהבתם את ארץ-ישראל. הנושרים גורמים נזק ישיר למדינת ישראל בהיותם מרתקים אליה, במידה זו או זו, את תשומת-ללבם של יהודי התפוצות. רגש הרחמנות היהודי איננו מבחין בין צרכים אמיתיים לבין צרכים מדומים. וכך מוצאת את עצמה מדינת ישראל נלחמת על לבם של יהודי התפוצות כאשר מולה קהילה גדולה של נושרים חסרי כול.

אולם לא רק בנזק כלכלי מדובר. הנושא כולו גורם לנו מבוכה. מצד אחד איננו יכולים להרשות לעצמנו להילחם בנושרים, למנוע מהם פת לחם, להקשות את צאתם את גבולות ברית-המועצות, ומצד שני ברור שאנו חייבים לנקוט אמצעים נגד הנשירה. אך כיצד עושים זאת, מה היא הדרך? וכאן מן הדין לציין עובדה מצערת ומדכאת. לצערנו לא השכלנו להתחיל את טיפולנו בבעיה בעודה באיבה. ייתכן, שעם תחילת הופעת ניצנית, כאשר הממדים עוד היו קטנים, יכולנו להתגבר על הבעיה ולחפש דרכים למנוע אותה. הפירצה גדלה והפכה למכה, גדולה ואנושה, המצריכה טיפול-שושן. הנה לפנינו כמה מספרים: בשנת 1972 נשרו בווינה 450 יהודים סובייטים שבחרו לנסוע לארצות-הברית, פחות מאחוז אחד מכלל היוצאים. בשנת 1973 נשרו 2,000 יהודים, כ-4% מכלל היוצאים. בשנת 1974 כבר נשרו 4,000 יהודים. בשנת 1976 עלה מספר הנושרים ל-6,000 יהודים. ואילו בשלוש השנים האחרונות גאה מספר הנושרים עד שבאחרונה הגיע כמעט ל-80% מכלל היוצאים את ברית-המועצות.

והשאלה מנקרת במוחנו: איך ומושם מה הנענו למצב כזה של נשירה? עלינו לבחון היטב את דרכי ההסברה, שבאמצעותן אנו רוצים ליצור כוח משיכה לעלות לישראל במקום לגשור לארצות-הברית. כי לפי הידיעות שמקבלים מארצות-הברית הרי מזל הציפיות הגדולות של הנושרים להגיע לגן-עדן מוכן במדינה הזאת. הנושרים האמריקנים וטופחת על פניהם. כותב העתונאי מר נפתלי קראוס בשבועון "במחנה" כי "בניגוד לישראל אין בארצות-הברית התחשבות בנושרים. לא מקבלים בדרך-כלל את תעודותיהם המקצועיות ואין הם יכולים לעבוד במקצועם האקדמי כל עוד הם אינם לומדים אנגלית על בוריה ואינם עומדים במבחן מקצועי חמור. הסייע רחבי-הידיים של הקהילות היהודיות, בחלקו הגדול מכספי המגבית המיועדים ליש-ראל, אמנם מונע מהנושרים מחסור, אך החברה האמריקנית התחרותית מהלכת עליהם אימים, אין הם מוצאים את מקומם ועד מהרה מגיעים רוב הנושרים לסף האכזבה והיאוש, אך זה כבר לא פועל אצלם אותו בלם, המונע מקורדיים רבים להסיק את האמקנות ולחזור לישראל. נגשתי בארצות-הברית נושרים לא מעטים שעבדו בעבור דות שהיו בוויזת בעיניהם כיוון שלא יכלו לעבוד במק-צועם כרופאים, מהנדסים, אדריכלים ועוד".

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, תופעת הנשירה הגיעה לממדים ולנתונים מספריים ההופכים אותה לנושא ראשון בחשיבותו במערכת בעייתנו הלאומית. כאשר מצרפים אליה את צדו השני של המטבע, את הירידה — הרי מן הדין שבעיות אלה אכן יעסיקו אותנו בגלל משמרי עותן לעתידו של המאבק והמפעל הציוני. עצם קיומה של התופעה מצריך עיון, מצדיק דיון ומחייב מאבק למען יישום וביצוע תוצאות העיון והדיון.

ממדי התופעה מפחידים. הנתונים הרשמיים מדברים כיום על יותר מ-70% מכלל היוצאים מברית-המועצות. אלה עוברים את מסך-הברזל ויוצאים אל החופש, כאשר בכיסם אשרת יציאה לישראל, אולם בהגיעם לווינה, לאחר המפגש הראשון עם אנשי הסוכנות היהודית ושלחי העלייה, אין הם מתעניינים בטיסה לישראל; הם מייחלים למשוה אחר, ל"פתק" של אחד האירגונים היהודיים המטפל בהעברתם לארצות-הברית. שלחים, אישי-ציבור ועתונאים שנגששו עם נושרים בווינה, ברומא או בארצות-הברית יודעים לספר כי אלה עוטפים את נשירתם בסיבות שונות, כגון מצב הבטחון בארץ, קשיים כלכליים, ליקור יים בדיורקראטיים, אוהדותיה של החברה הישראלית התנכרותה לעם היהודי כעם בעל מסורת ומורשה מחייבת.

אם מבקשים אנו לצייר לעצמנו את דמותו של הנושר הרי נוכל לומר במלוא הזהירות כי אוכלוסיה זו מורכבת מאתם אלמנטים בקרב יהדות ברית-המועצות שלא הצויר נות או הוזהר היהודית היא המדברת אל לבם אלא החירות האישית. קסם המערב הוא המדברן אותם לעזוב את, אמא, רוסיה" ולהגר. כדי להגשים מטרה זו כל אמצעי כשר, ובכלל זה הצהרה על ישראל כיעד מוצהר. האפיון שצינו בו את הנושר חשוב מאוד להתעמק בו, כי בכך המפתח להתנת נושרים מרכזים בריקמת חיי הגולה. הנתונים השונים ועל הרכב האוכלוסיית הנושרים מצביחים, כי קיים הבדל מהותי בין היהודים שמוצאם ממרכזים עירוניים, ובהם אוכלוסיה יהודית בעלת זהות לאומית ויהודית מפותחת, לבין אותה אוכלוסיה שמוצאה איננו מעיד על התחשבות בערכים לאומיים. אחד החוקרים בנושא הנשירה הצביע על כך שיש הבדל רב בין יהודים מן האזורים שסופחו לרוסיה הסובייטית ערב מלחמת העולם השנייה לבין יהודים יוצאי "רוסיה הבסיסית", קרי: רוסיה הלבנה. מספרם של יוצאי קשיינב וצ'רנובין, ריגה ודווינסק בקרב הנושרים — מועט; בעוד ששיעורי הנשירה אצל יוצאי מוסקבה, לינגנרדא ואודיסה הגיעו ל-85% ויותר. הווי אומר: אותם יהודים מברית-המועצות שיהדותם ולא-מיותם מושרשות בהם מטבע הדברים, המטיב-אציה שלהם לעלות לישראל מוצקה יותר מאשר מקרב המגרישים עצמם ליהודים משום שכאלה הם נחשבים על-ידי השלטון גות הקומוניסטים.

הנהי-כי-כן אנו עדים לתופעה מעניינת שהוכיחה עצמה בכל תולדות ישראל ומשיכה להוכיח עצמה יום יום: ארץ-ישראל משמשת מוקד משיכה לא רק משום היותה מדינה ככל מדינה, ארץ ככל הארצות; ארץ-ישראל מהווה כוח משיכה לבני העם היהודי בגלל אותם ערכים שהיא מגלמת בתוכה מעצם קיומה, מעצם היותה ארץ-הבטחה. המבטבוללים, המתרחקים מההיסטוריה היהודית, מעולם לא אמרה להם ארץ-ישראל דבר. הזיקה שלהם לארץ-ישראל היא חלשה ותלויה בדבר, וככל אהבה התלויה בדבר, כאשר בטל המגיע בטלה האהבה. כאשר הם

פוסט על הנושאים. הם הרי אינם מעורים עדיין מספיק בחברה האמריקנית, מוטיבאציה דתית אין להם, כי חונכו באווירה אתאיסטית מובהקת וגם המצפן הלאומי של היהדות זר להם כי אלמלא כן הרי היו באים לישראל. מכאן שבהיותם בארצות-הברית וברגע שאינם נזקקים לעזרתה התמריית של הקהילה הם מנתקים מגע וכדברי פיישר 'אובדים ליהדות'."

יש שלבים בגאולת ישראל ובגאולתו של כל אחד מישראל בהתאמתו מתוך כור הברזל שבגולה קשה. "והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי והבאתי". להוצאה מן הגולה יש ערך אם באה אחרת הצלה, "והצלתי", וזוהוה והצלה מתבטאת בגאולה רוחנית, "וגאלתי", וזוהוה יהודית, ולקחתי אתכם לי לעם". וכפינאל של פרוצס ההוצאה מן הגולה — "והבאתי אתכם אל הארץ", עלייה לארץ-ישראל. זו היא התכלית והערובה ליציאה והוצאה מצליחה מברית-המועצות, שיש אחרת שמירה על הגוף והנפש גם יחד והבטחת המשך קיומם של היוצאים כבני עם ישראל, בעלי ייחוד יהודי וקשר אמיץ עם עברו ועתידו.

שלוש דרכים עיקריות רואה אני לפנינו בטיפול בכל הקשור בבעיה מכאיבה זו. את אשרות הכניסה לישראל מנפיקה שגרירות הולאנד במוסקבה, המייצגת את האיג' טרסים הישראליים שם בהעדר יחסים דיפלומטיים. יש להגיע להסדר שיאפשר לנוגעים בדבר במשרד החוץ הישראלי לבדוק על סמך נתונים את מהותו של כל מגיש בקשה. זו דרך קשה, ואולי אכזרית, אולם אין מנוס ממנה כאשר הברירה הניצבת מאידך גיסא היא הרעת יחס השלטונות לציונים האמיתיים בברית-המועצות. הרבינו לדבר על איפיון הנושאים. אולם יש לבדוק אפשרות, שבאותן שעות מעטות שהמהגר עושה בצל כנפי הסוכנות היהודית יינתן לו קורס מזורז בתולדות הציונות, קורס מזורז שבאמצעותו יוכל להבין מדוע מקומו של כל יהודי דווקא כאן ולא שם. ייתכן שיש לשגר למשימה זו לא פקידים, והיו אלה מוכשרים ככל שיהיו. לצורך משימה נעלה זו יש לבצע עולים מברית-המועצות, בעלי כושר אינטלקטואלי, אשר נקלטו בחברה הישראלית ותפסו את מקומם בחברה הקונסטרקטיבית במדינה. נראה לי שתוך שילוב מניעים פסיכולוגיים ושיטות הסברה מתוחכמות נגיע לתוצאות מבורכות. ברור שיש צורך לשפר את דרכי השחייה למען יחידים אלה, אם הם עולים לישראל, כדי שהיחס אליהם, הטיפול בהם והסידור בשבילם יעמדו ברמה הנכונה והמשובצת-רצון.

תחום פעולה נוסף — העמדת נושא הנשירה כנושא מרכזי בדי-ישיה שבין ישראל וההנהגה היהודית בגולה. מנהיגי הקהילות היהודיות ואירגוני העזרה חייבים לשמוע בדברים ברורים וחד-משמעיים מצד ההנהגה הישראלית. יש להסביר הסבר היטב את הסכנה הטמונה בנשירה ואת ההשפעה הרעה שיש לכך לגבי העלייה. לא ייתכן מצב שהנושאים, הצעירים והמוכשרים שבין היוצאים מברית-המועצות, יתקבלו בזרועות פתוחות עלי-ידי אחינו בני ישראל בגולה.

צירלי בישוף (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אני לא מבין. אתה לא הסברת לבית למה יש נשירה של 70%.

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):  
הסברתי יפה. לא שמעת. הנושאים פוגעים ישירות

אם עלי-אף כל זאת הריצה לארצות-הברית היא רבה ומהירה, סימן שנשכלנו בהסברתנו, או שהסברתנו לא עמדה לנו לאחר שלא יכולנו להציג, זו לעומת זו, את ארצות-הברית וישראל, בשעה שאנחנו מגישים את מלוא העזרה לעולה בדור, בעבודה ובאדגה לנוחיותו. במצב כזה אין לנו אלא לעשות הכול כדי למנוע נשירה בכל הדרכים ובכל האמצעים. אל לנו להתחשב עם המצביעים עלינו כי בגישה זו של מניעת הגירה של יהודים מברית-המועצות לארצות אחרות אנחנו חסרי מצפון ונעדרים הבנה, כביכול, לגורלם של אחינו השואפים להציל את עצמם מברית-המועצות ולהגיע למדינות גולה אחרות. אל לנו להתחשב באלה, כי אנחנו בטוחים, משוכנעים ומאמינים שבעיניו היוצאים מברית-המועצות מלהמשיך לארצות-הברית כדי להניעם לעלות לישראל יש משום הצלתם מסכנה בטוחה — ולקח השואה חייב להיות תמיד לבגד עינינו. לכן אין להירתע מפעולות ממשיות כדי למנוע הגירה לארצות אחרות ובמקום זה לגרום לעלייתם ארצה. בתולדות ישראל הקדומה צויין ראובן כ"מציל" אף-על-פי שהשליך את יוסף לבור. ומדוע? כי הבור היה בארץ-ישראל. אך יהודה לא נקרא 'מציל', אף-על-פי שהוא הוציא את יוסף מן הבור ומכרו לפוטופר ושלח אותו למקום דשן ועשיר. וכל זאת למה? כי הוא מכרו למצרים שהיא חוף-לארץ. אין בהעברתם של היוצאים מברית-המועצות מגולה לגולה משום הצלה, לא משום הצלה חמירת וגופנית, הנקראת סתם "הצלת נפשות", ועל-אחת-כמה-יכמה לא הצלה רוחנית, הצלה יהודית, היינו להציל את יהדותם, זהותם והשתייכותם לעם היהודי.

ברוכיה מוכר להם ללא הרף כי יהודים הם. בתעודת זהות רשום "ייברי", היינו יהודי, וזה לא ניתן לשיטוש, להעלמה ולשיכחה. מה שאין כן על אדמת נכר אחרת. אפילו בארצות-הברית הטובה באה התבוללות, התכח- שות לעם היהודי. וכל אלה שהצלנו אותם ביציאתם מברית-המועצות כיהודים הולכים לאיבוד ויורדים למימון נפש מבחינה יהודית והשתייכות לעם ישראל. הגה שוב אביא עדותו של העתונאי מר נפתלי קראוס בעתון "במחנה" כדלהלן: "אלה שלבסוף מסתדרים בעבודה בורחים מיהדותם כמפני אש, בבקשם לפתוח 'דף חדש'. את ילדיהם שולחים הם לבתי-ספר כלליים, ובאחרונה נודע כי אף בתי-ספר נחלים ומסיונריים 'קולטים' ילדי גושרים. הם מנתקים מגע עם אירגוני הקהילה היהודית שהושיטו להם בשלבי הקליטה הראשונים כל סיוע אפשרי וכך, למעשה, מאבדים עד מהרה את זהותם היהודית שעליה שמרו — או שהיא שמרה עליהם — במשורת הסובייטי. בדיווחו-שבין שנמסר השנה בקצב כי 94% מהנושאים שהגיעו ללוס-אנג'לס ניתקו יחסיהם עם הקהי- לה היהודית במקום, וכדברי מאקס פיישר, יושב-ראש חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית בארצות-הברית, 'אין ראשי הקהילה בעיר זו, לוס-אנג'לס, יודעים כלל מה קורה להם, ילדי גושרים אלה אינם לומדים בבתי-ספר יהודיים ואף אינם מבקרים בשיעורי יהדות של יום א' — הכוונה למה שקרוי "סאנדיי סקול", שבו לומדים יהדות על קצה המזלג. וכיוון שאין לקהילה היהודית כל מגע עמם ברור כי יהודים אלה, ויותר מהם ילדיהם, אבדו לעם היהודי. 'ההוגמה של לוס-אנג'לס אינה מבו- דדת. גורל דומה מצפה לחלק נכבד מן הנושאים המפור- רים ברחבי ארצות-הברית ונטמעים בחברה האמריקנית הפלוראליסטית. הלחץ החברתי, המאלץ את היהודים המקומיים להשתייך ליקונגרגיישן' כלשהו, לחץ זה כאילו

אולה שהחל להתרקם עם הקמת המדינה. הנוכל לתת יד לכך ? ממשלת ישראל והסוכנות היהודית חייבות לנקוט את כל הדרכים העומדים לרשותן כדי למעט את התופעה שהיא מחדל לאומי וכשלונו צורב למדינה.

מכאן החלטתה של ועדת העלייה והקליטה של הכנסת, האומרת להפסיק כל שיתוף פעולה עם הגורמים המסייעים ליוצאים מברית-המועצות, בעלי ויזה ישראלית, לשנות את יעדם על-מנת להגר למדינות אחרות, ויחד עם זאת להגבר את דרכי ההסברה וההשפעה על היוצאים ולכוון את צעדיהם לעלייה לישראל.

בפיתוחה ובהתפתחותה של מדינת ישראל, ומנהיגי האר-גונים השונים חייבים לדעת זאת בכל התוקף והבהירות. האמת העגומה היא כי הידיעות על נדיבות לבן של הקהילות היהודיות בארצות-הברית מגיעות לברית-המועצות. הדבר מביא לכך שעוד בהיותם שם, בברית-המועצות, מקבלים הנושאים את החלטתם בדבר הנשירה, בדבר אי-העלייה לארץ-ישראל.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנשירה משמ-עותה חיוק הגולה, התבצרותה, הגדלתה ויצירת מוקדי גלות נוספים. כל גולה עומדת בניגוד למדינת ישראל ולחיווקה הנבואי. כל גולה היא סטירת לחי לתהליך הג-

## ה. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מזכיר הכנסת נ. לורד :

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע שהיום הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת החוקה, חוק ומשפט בעניין זיכרים של ארבעת פושעי המלחמה במשפט מיידאנק.

הח"ר ש. ארבל-אלמחלינו :

עתה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

## ו. הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון להביע אי-אמון לממשלה בשל החלטתה להתנחלות יהודית במרכז חברון

יוני גוש-אמונים דיברנו כבר בכנסת. לאחר הביקור שם רצוני להוסיף רק עובדה אחת, הנוגעת לדרג גבוהה. סגן מפקד חברון, שקוראים לו ברוך — שם משפחתו אינו ידוע לתושבים או לראש העיר — נהג בלילות העוצר לאסוף קבוצות תושבים משכונות העיר ופקד עליהם לא פחות ולא יותר : "אני אגיד אתם תמורים ?" — ענו : "כן" ; כשלא ענו, שלח חיילים להכותם עד שענו "כן". והמשיך : "אתם כלבים ?" ולא הרפה עד אשר אילצם, בקור הלילי העז ותחת מכות, לענות : "כן". מי שלא עשה זאת הוכה באופן מיוחד.

הח"ר ש. ארבל-אלמחלינו :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף ג' בסדר-היום : הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון להביע אי-אמון לממשלה בשל החלטתה להתנחלות יהודית במרכז חברון. את הצעת הסיעה יביא חבר-הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, החלטת הממשלה מיום ראשון, 10 בפברואר 1980, בדבר הקמת התנחלות יהודית במרכז חברון היא צעד חמור חדש בכיוון הסיפוח הווחל של הגדה המערבית למדינת ישראל.

דחיית העיתוי של הביצוע לזמן-מה משיקולים טאק-טיים, כמו הקמת השגרירות הישראלית בקהיר, אינה משנה מאומה. ההחלטה העקרונית כבר נפלה ואין זה משנה אם הביצוע יהיה בעוד שבוע או בעוד חודש. בתשובה על המכתב המתחשד של מזכיר המדינה סירוס ואנס, שאושרה על-ידי הממשלה ביום ראשון, 17 בפברואר 1980, נאמר שבהתאם לקווי-היסוד של הממשלה יהודים יכולים להתנחל ולחיות בחברון ובכל מקום אחר בארץ-ישראל. ועוד נאמר בהחלטת הממשלה כי על המקומות של ההתנחלות היהודית ועיתיה תחליט הממשלה.

שלומית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אתה מוסר עדות ? אתה יודע מי האיש שעשה זאת ? תופים טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

ראש העיר וחברי מועצת העיריה סיפרו זאת מפני עשרות עדים שהיו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

למה לבזבז עכשיו זמן ? אמרתי שעשה זאת סגן המפקד ששמו ברוך. כאשר היינו בבניין העיריה, תוך כדי השיחה באו תושבים שעברו את זה.

שלומית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

האם נפתח תיק חקירה ?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

לא, כמו שלא נפתח במקרה של הזקן שהוציא לו עין במכות. לא נפתח שום תיק חקירה. הבאתי עובדה זו לשם המחשה. נפרסם עובדות נוספות. מקוצר זמן הבאתי רק זאת, כהדגמה.

היה כבר דיון אחד בכנסת על הבחינה העקרונית, היסודית. ב-6 בפברואר 1980 הופיע בכנסת שר-הבטחון עזר ויצמן. לאחר שחברי כנסת רבים, מסיעות שונות,

ההכנסת, חברי הכנסת, לייחוד חברון נעשות כבר מזמן. עכשיו עושים זאת בגלוי, ללא הגבלת שטח וללא קביעת אזורים שבהם מותר או אסור להתנחל בחברון. בעיר הוכרו אזורים שלמים כסגורים. אין נותנים לבנות שם או לתקן בניינים. כל זה כהכנה להתנחלות והשתל-טות. אין עכשיו לממשלה מעצורים פוליטיים. הורסים בתים שנבנו ברשיון העיריה, באמתלה שהשטח הוכרז סגור. הבודלחרים מופעלים בקדחתנות בחלק של חברון שקוראים לו "תלת-רסינה".

חברי הכנסת, על מה שעבר על תושבי חברון בזמן העוצר בן 12 הימים, על מעשי התעללות של הצבא ובר-

בתים ערביים היו בירושלים, בחיפה, בעכו, ברמלה, בלוד, בבאר-שבע, ביפו, בחתבת-חוצה וכו' ? טול קורה מבין עיניך.

טוענים היום שאין מגיין לקחת כסף למשכורות. הגה, מכאן אפשר לקחת. במקום לשלם למורים נותנים כסף להתנחלויות. במקום לשלם לאחיות ולרופאים, כדי למנוע מוות של חולים בבתי-חולים, נותנים כסף להתנחלויות. אל תשאלו "מגיין ניקח כסף" כאשר אתם מבזבזים מיליארדים להתנחלויות במקום להוסיף כסף לעובדים שאינם יכולים לגמור את החודש.

חברי הכנסת, היועץ המשפטי לממשלה הפרופסור זמיר נתבקש להכין הצעת חקיקה חדשה לגבי השטחים הכבושים, כלומר לגבי שטח שמחוץ למדינת ישראל, בניגוד לכל חוק בין-לאומי. ראש-הממשלה כבר הכריז בפומבי כי אכן הממשלה תציע שינוי משפטי כזה. יהיה זה שלב לקראת סיפוח רשמי עליידי חקיקה בכנסת, כאילו השטח היה שטח של מדינת ישראל. חברי הכנסת, האם לא ברור מה יהיו התוצאות לטווח קצר ולטווח ארוך ? האומנם מעוניין רוב הציבור הישראלי להמשיך לחיות על הר-געש ? במדיניות זו אתם, חברי הממשלה, אחראים להמשך שפיכות הדמים ולהעדר השלום.

מדיניות ממשלת הליכוד ומדיניות גוש-אמונים חד הן, ההבדלים מעטים. מה שגוש-אמונים דורש לעשות מייד עושה הממשלה לאחר שבוע או לאחר חודש. ממשלת בגין, לפי כל הסימנים, אף מעוניינת בלחץ של גוש-אמונים כקלף מיקוח והסברה כלפי חוץ. בעתון "הארץ" מה-7 בחודש זה, נאמר: "ראש הממשלה, בלב לבו, רואה מן הסתם גם ברב לויגר את אחד מתלמידיו הנאמנים". ולחלן: "בבחרון, שבה הופכים מסגד עתיק לבית-כנסת, לא רק שאיננו כובשים ליבראליים, כפי שאנו מתפארים, ולא רק שאיננו נהגים כבני תרבות ; באיול-תנו אנו תורמים במידינו להוספת ממד דתי קנאי מיותר לסיכסוך הפוליטי והטריטוריאלי הנטוש בינינו לבין העם השכן".

מה שקרה עכשיו בעזה מצער מאוד. ידוע שאנחנו נגד התקפות על אזרחים, אך שוב מטילים עונש קולקטיבי ועוצר. רק לגבי ערבים. כאשר נעשה דבר חמור על-ידי יהודים, אין מטילים עוצר. מחפשים את האשם, אבל אין עונש קולקטיבי כפי שהוטל על חברון ועכשיו על עזה. הסיבה היסודית לכל הטראגדיות הללו היא הכיבוש, היא המדיניות של ממשלת הליכוד.

זלמן שזר (הליכוד) :

על איזה כיבוש אתה מדבר ?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
פתיחת השגרירות הישראלית בקהיר אתמול, על רקע כל אלה, הוא דבר מוזר, בלתי-אמין בעיני דעת-הקהל, ולא רק בעיני רבים שואלים : האם זה השלום, כאשר מבוצע מרוץ זיון ללא תקדים של מצרים ושל ישראל בנושק אמריקני, כאשר מוספים 11 מיליארד לירות לתקציב הבטחון שלנו ומיליארדים נוספים בתקציב החוץ להתנחלות בשטחים הכבושים על חשבון הפועלים ושכ-בות-הביניים בישראל, על חשבון המצרכים והשירותים החיוניים ביותר ? והאם זה מקרה שבמצרים העתונים מתביישים בפתיחת השגרירות הישראלית, כאילו הסכימו לדבר טומאה ובגידה בעם המצרי, בעם הפלשטינאי ? האם זה שלום כשגוברת מעורבותה של ישראל, בהסכמת

הגישו הצעות לסדר-היום, והממשלה, על סמך התקנון, מסרה במקומן הודעה. מה הודיע שר הבטחון ? אצטט את הדברים המהותיים שאמר : "בעקבות מלחמת ששת-הימים פתחנו מחדש חבלי ארץ אלו — בקעת-הירדן, הרי השומרון ויהודה — לנוכחות יהודית, לתנועה יהודית, לזכותנו להתיישב ולגור — — — אין כוח ואין גורם שיבטל את אחיזתנו הבטחונית, את ישובינו ואת נוכחותנו בחבלי ארץ אלו — — — וזכותנו לחיות ולנוע בחופש ובבטחון בחברון, בשכם, ברמאלה ובכל אתר ביהודה, בשומרון ובחבל עזה — — — שבנו לעיר האבות — — — כיוון שזכותנו לשכון באזור זה מעוגנת במורשתנו הדתית והלאומית", אכן נימוקים חזקים מאוד לכיבוש ולהשתלטות על עם אחר.

חברי הכנסת, מה שאני מביא לדיון בשם סיעתנו היום הוא ההחלטה העקרונית החדשה של הממשלה. אם-כי גם עד עכשיו היו התנחלויות בחברון — בקריית-ארבע ובבניין "הדסה" לשעבר, הכול לפי מדיניות ארץ-ישראל השלמה של ממשלת הליכוד — החדוש עכשיו הוא בכך שהפעם נתקבלה החלטה בדבר התנחלות יהודית תחת הכיבוש הצבאי הישראלי במרכזי הערים הפלשטיניות בגדה המערבית. משמעות ההחלטה : מתן אור ירוק להרחבת ההתנחלויות, לפי תביעת אנשי גוש-אמונים, גם בערים המרכזיות בגדה המערבית. זהו צעד מהותי נוסף בכיוון ביצוע מדיניות הסיפוח הנוחל של כל השטח הפלשטיני.

חברי הכנסת, האם לא ברור שהחלטה זו ומדיניות זו חוסמות כל דרך לשלום ? החלטה זו בנויה כל-כולה על יצירת עובדות מוגמרות, המשאירות רק את שפיכות הדמים ואת המלחמות כפרספקטיבה לעתיד. המתרחש כבר הולכת וגוברת, בחברון ובכל השטחים הכבושים. ומה עושה הממשל הצבאי ? הוא מונע את כינוס נציגי האוכלוסיה הערבית הפלשטינית במסגד אלי-אקצה. נציגי האוכלוסיה הפלשטינית התכוננו להסכם כדי למחות נגד ההחלטה בדבר התנחלות במרכז חברון ונגד מדיניות ההתנחלות הכללית. מובן שבעקבות האיסור באו הפגנות. אם לא מאפשרים להתכנס, יש הפגנות ושביתות כמחאה. אי-מתן אפשרות להתכנס — זהו החוקה של כל פעילות פוליטית ורימסה של זכויות האדם האלמנטארי. החלטת הממשלה היא התגרות נוספת בעם הערבי הפלשטיני. זהו צעד חמור נוסף בכיוון של מחיקת העם הפלשטיני מן המפה הפוליטית של המזרח-התיכון ושל העולם. זוהי מטרה מוזזת אשר עלולה לפעול כבומרנג, בסופו של-דבר, נגד מדינת ישראל. ההחלטה החדשה היא הפרה גסה נוספת של החוק הבין-לאומי. צפוי דיון גם במועצת הבטחון. אין מדינה בעולם אשר תעז לתמוך בהתנחלויות הישראליות בשטחים הכבושים. אמנם העמדה האמריקנית היא דור-פרצופית ובמעשיה מסייעת היא להתנחלויות ולהמשך הכיבוש.

מה הנימוקים שמנסים לתת כלפי חוץ ? — שאם יתנחלו במרכז חברון זה יחזק את הבטחון. גם בחוץ-לארץ יודעים שזוהי דמאגוגיה. להיפך, זה מגביר את אי-הבטחון ואת שפיכות הדמים. החלטה זו כמוה כהשלמה הסכמה עם תפיסת בית "הדסה" לשעבר, הממשלה כאילו החליטה לפנות את הנשים בעלות המנטאליה הפאשיסטית-למחנה בבעליהן, אך למעשה היא מסייעת ומרחיבה את ההשתלטות. עוד נימוק : בתים יהודיים היו בעבר, לפני חמישים שנה, בחברון. זה נימוק המכה בכס. כמה

גית השלום שלנו היא ברורה ונתמכת על-ידי חלקים הולכים וגדלים של הציבור. ההבדלים בין מתנגדי הממ"ש שלה אינם משנים את העובדה שיש רוב בכנסת בעד הצעת אי-האמון הזאת. ואם תוצאת ההצבעה תהיה אחרת, הרי זה יהיה חוסר אומץ-לב וחוסר אחריות ציבורית ופוליטית של האופוזיציה בכנסת.

הח"ר ש. ארבל-אלמולוניו :

רשות הדיבור לשר נסים, לתשובה.

השר מ. נסים :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, התיישבות או נוכחות יהודית ביהודה ובשומרון, ברצועת-עזה וברמת-הגולן, אין בהן משום מכשול לשלום. מי ששולל התיישבות יהודית בשטחים אלה איננו מציע שלום. לא יכול להיות שלום ולא ייתכן שלום בלי נוכחות והתיישבות יהודית במקומות אלה.

ישראל נתבקשה, לפני חתימת הסכמי קמפ-דייוויד, לחדול מהקמת יישובים בכל מקום שהוא בגדר "שטחים", ביהודה ובשומרון, ברמת-הגולן וברצועת-עזה. אבל ראש הממשלה בקמפ-דייוויד דחה בתוקף כל מגמה כזו. אין בהקמת היישובים כל סתירה להסכמי קמפ-דייוויד או לרוח קמפ-דייוויד. היפוך של דבר : כל מי שטוען שאסור לנו להקים יישובים בשטחים אלה סותר את הסכם קמפ-דייוויד.

כבר נאמר כי ההתנגדות של הקהילה הבינ-לאומית להתיישבות יהודית בשטחים אינה מפני מיקומו של היישוב, אם בבקעת הירדן ואם בשומרון, אם ברמת-הגולן ואם ברצועת עזה, אלא על עצם הקמתו של היישוב. ישראל איננה מקבלת תפיסה זו השוללת התיישבות יהודית בכל אחד מהשטחים שהזכרתי.

תופיק זיאר. (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
מה שאתם עושים זו לא התיישבות יהודית, אתם עושים התיישבות קולוניאליסטית.

השר מ. נסים :

אשר לעיר חברון, גברתי היושבת-ראש, הממשלה קבעה כי בהתאם לקוויהיסוד של מדיניותה, אשר אושרו על-ידי הכנסת, אין מניעה שיהודים יחיו בחברון כבכל מקום אחר בארץ-ישראל.

אין לי גם מה להוסיף על הדברים שהשמיע שר הבטחון לפני שבועיים, שלושה שבועות, מעל במת הכנסת באשר לזכותו להתיישב בארץ-ישראל ובחברון. זוהי תפיסת הממשלה הנובעת גם מהחלטות שנתקבלו על-ידי הקונגרס הציוני העולמי פה-אחד, וגם על-ידי הכנסת, למעט הסיעה שהגישה את הצעת אי-האמון, כי זכותנו על ארץ ישראל היא — — —

שלומית אלתי (תנועה לזכויות האזרח) :

הכנסת מעולם לא אמרה לחזור לקושאנים מלפני 50 שנה, כי פירוש הדבר להחזיר מייד את איקריט ובירעם.

השר מ. נסים :

זכותנו על ארץ-ישראל היא זכות נצחית שאינה ניתנת לעיריעור.

תופיק זיאר. (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אתם לקחתם לעצמכם את הזכות הזאת.

סאדאת וארצות-הברית, בלבנון ? האם זה שלום כשראש הממשלה מכריו שהוא "יגן" על הנוצרים בדרום לבנון, ואף בצפון לבנון ? כך אמר. בלבנון הוא מגן על הנוצרים נגד המוסלמים שם, ובאפגאניסטאן הוא מגן כאילו על המוסלמים נגד הנוצרים. האמת היא שראש הממשלה מגן גם פה וגם שם על האינטרסים של הבוסים האמריקנים שלו, על אילי הנפט והנשק ועל כיבוש השטחים הפלש-תינאים והסוריים בעזרת נשק וכסף אמריקניים ועל חשבון פת לחמם של תושבי ישראל. והממשלה מאיימת על סוריה במלחמה לטובת ארצות-הברית, במלחמה לטובת הכיבוש, לא לטובת ישראל. וכבר יש מי שבעתונות כותב שהמלחמה תיפתח במחצית השנייה של חודש מארס.

חברי הכנסת, מדוע אין הרגשת שמחה ? אם יש שלום — הרי כולנו ציפינו לו, חלמנו על השלום — מדוע אין שמחה ? מדוע יש בציבור תחושה שזה לא זה, שזה לא שלום, שהסכנות נשארו כשהיו, שסאדאת ובגין עשו עם ארצות-הברית קנוניה נגד עמים אחרים, ושאלנו רחוקים מ"לא עוד מלחמה".

האם זה מקרה שבעון כמו "ג'רוסלם פוסט" כותב משה שרון, שהיה היועץ לענייני ערבים של ראש הממשלה, מאמר בכתורת "Normalisation without joy" ?

נציין כי ישנם כוחות וקולות ריאליסטיים. כך עתון "הארץ", במאמר ראשי מיום 18 בפברואר, קורא לבטל את החלטת הממשלה העקרונית בדבר התנחלות יהודית בחברון שלא להיכנע ללחץ של שרי-החלקאות שרון ושל גוש-אמונים. אני קורא בעתון "דבר" מאותו יום מאמר מאת דני רובינשטיין, ובו כתוב ש"בלי ויתור ישראלי כמעט מלא על הגדה המערבית תהליך השלום עם מצרים אינו שווה הרבה. מדוע אפוא להמשיך בו ?" ובנושא שלפנינו : "ממשלת בגין תבזבז את כל המשאבים האפשריים ביישוב יהודים בתוך הריכוזים הערביים שבגדה — — — התכתשויות אין טוף בשכם ובחברון יתפכו את כל עניין השלום עם מצרים לאפיוזודה חסרת חשיבות".

בסיכום אני רוצה להגיד שממשלת הליכוד, לפי כל הדעות ולפי כל הסקרים בישראל, היא היום ממשלת מיעוט, הכופה את מדיניותה הקיצונית על כל העם. הממשלה אינה מסכימה להתפטר, אינה מסכימה לעריכת בחירות מוקדמות מתוך היעמדות לכיסאות, בלא כבוד, ללא מוסר, כאשר זעם הציבור נגד הממשלה בכל התחום מים הולך וגובר.

בהודו ובקאנאדה היו בחירות מוקדמות לאחר תקופה קצרה מאוד של חילופי שלטון והקמת ממשלות שמרניות מתוך התאכזבות בשלטון הקודם שלא פתר את הבעיות אך במהרה נוכחו לדעת שהימין הקיצוני הוא יותר גרוע מכל הבחינות. גם אצלנו הממשלה גרועה עוד יותר מהקודמות. היא גם מסוכסכת מבפנים. רק ההישארות בשלטון עוד לכמה חודשים, ואולי עוד שנה, מעבירה את השרים על דעתם ומאחדת אותם כפי שכפאם השד.

חברי הכנסת, נושא זה שהעמדתו כהצעה להביע אי-אמון בממשלה הוא נושא שיכול צריך לאחד את רוב הכנסת, כי יש רוב כזה נגד החלטת הממשלה על התנחלות בערים המרכזיות בגדה. מי שלא יצביע בדיון זה נגד הממשלה, מי שלא יביע לה אי-אמון בנושא זה — ולא צריך להודות עם כל ההשקפה שלי או של הסיעה שלנו — מי שלא יעשה זאת, הרי שהוא מועל בעצם הצורך להפיל את ממשלת הליכוד לטובת העם.

אנחנו, כמובן, איננו מסכימים לעמדת המערך. תכ-

השר מ. נסים :

הממשלה אשר גורסת ומפעילה את המדיניות הזאת היא הממשלה אשר הביאה שלום בין ישראל לבין מצרים

— — —

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
איזה שלום זה ? זו ברית צבאית חזקה, לא שלום.

השר מ. נסים :

היא ממשיכה בתהליך השלום ותמשיך בתהליך השלום, ויש גם לקוות שאמנם הסכמים נוספים בוא יבואו.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
איזה שלום ? זה בא כדי לשמור על באר הנפט במזרח-התיכון.

מאיר פקיל (מחנה שלי) :

אדוני השר, אני מבקש לשאול שאלה. כבוד השר, אני הצבעתי בעד הסכמי קמפ-דייוויד, כל סיעת שלי הצביעה בעד הסכמי קמפ-דייוויד, וכך גם רוב גדול של הכנסת. אולי כבוד השר יכול להסביר איך המעשים שנעשים בשבועות האחרונים בחברון — העוצר הממושך, ההתפרעות, הרצח של תלמיד הישיבה, הפעילות האלימה של אנשי גוש-אמונים בקריית ארבע, המעשים של בנות "הדסה" והחלטת הממשלה שבעצם נותנת גושפנקה לגוש-אמונים לתפוס כמה בתוך חברון — איך כל אלה מסייעים להמשך תהליך השלום ?

השר מ. נסים :

אני רוצה לומר שני דברים. עמדתי לומר את המשפט הבא גם אילמלא שאלת. הממשלה קיבלה את ההחלטה העקרונית כפי שציטטתי אותה, אבל הממשלה עדיין לא החליטה על מקומות האיכלוס, צורתו ועיתויו. ומכל-מקום היא אשר תחליט על כך.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

גוש-אמונים יחליט במקומכם.

השר מ. נסים :

הממשלה היא אשר תחליט — וכשאני אומר היא, פירוש הדבר היא ולא שום גורם אחר. היא אשר תחליט על המועד, על המקום ועל הצורה. זה יכול להיות מוקדם, זה יכול להיות מאוחר יותר. הממשלה, לפי השיקולים שלה ולפי הצרכים שהיא תקבע, היא אשר תחליט.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

בדיוק כמו בית "הדסה".

השר מ. נסים :

היא אשר תחליט.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

כבוד השר, אני מבקש לשאול שאלה. עמד פה חבר הכנסת וילנר והעלה האשמות כבדות על השפלה ורמיסה של כבוד האדם בחברון, על דיכוי של תושבים ערבים, על כך שמעמידים אותם בשורות בחצות הלילה. תתייחס לדברים האלה.

השר מ. נסים :

אני רוצה לקבוע שממשלת ישראל היא הממשלה האחת והיחידה בעולם הניצבת בפני בעיות בטחוניות קשות ומגוונות, ועף-על-פי-כן נוהגת במידה כזאת של חירות, במידה כזאת של מתן יכולת לשיגשוג כלכלי וחברתי, מכל סוג שהוא, לתושבי השטחים, כפי ששום

מדינה ושום אומה ולשון בתנאים של מדינת ישראל לא נתנה מעולם. חידלו לכם.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אני מדבר על ההאשמות שהעלה חבר-הכנסת וילנר. אדוני השר, האם אתה מוכן להתייחס אליהן ?

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
זו התנהגות נבזית. אתם כובשים.

השר מ. נסים :

אין אומה ולשון, אין מדינה בעולם הניצבת בפני בעיות כשלנו, כאשר טרוריסטים מרצחים מסחובים ומג'סים להתנכל לנו ומבקשים להרוג אוכלוסיה אזרחית, אנשים, נשים וטף, זקנים ונערים ; אין מדינה בעולם שנוהגת כפי שאנחנו נוהגים, במידה כה גבוהה של חירות ויכולת של שיגשוג והתפתחות כלכלית כפי שמדינתנו מעניקה בשטחים.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
חירות להיכנס לבית-הסוהר. זו החירות שאתם נותנים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אין כיום מדינה בעולם שמגרשת עם ממולדתו חוץ ממדינת ישראל. זו האמת.

השר מ. נסים :

אני מכיר את המניעים שלכם — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
מדינת ישראל מגרשת עם ממולדתו. זו האמת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
חבר-הכנסת טובי, אינכם יכולים כולכם להפריע בבת-אחת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אנחנו לא מפריעים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
אתם מפריעים. קריאת-ביניים קצרה מותרת, אבל לא ייתכנו הפרעות בלי סוף.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
מדינת ישראל רומסת את זכויות הערבים. מה שהוא אמר זו דמאגוגיה. הוא מתפאר בכיבוש.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
חבר-הכנסת זיאר, אני מבקשת ממך לשמור על השקט.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
בושה וחרפה, הכיבוש שלכם הוא כמו כל כיבוש אחר בעולם.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
חבר-הכנסת זיאר, אני קוראת אותך לסדר. אני רוצה שתקשיב.

השר מ. נסים :

גברתי היושבת-ראש, מעשה ההתיישבות של ישראל — — —

חוברת י"ח, ישיבה שי"א

— הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון להביע אי-אמון לממשלה בשל החלטתה להתנחלות יהודית במרכז חברון —

המארגנת פוגרומים, ממשלה המגרשת עם ממולדתו, ממ-  
שלה המשגעת אנשים — כך הוא ידבר על הסיעה שלנו ?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
חבר-הכנסת טובי, נא לשבת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אנחנו רוצים שיהיה שקט, שיהיה שלום, שלא תהיה  
שפיכות דמים. אז אומרים עלינו שאנחנו מרצחים ? איך  
הוא יכול לדבר כך ? אתה חבר בממשלת מרצחים. לא  
תדבר אלינו כך.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
חבר-הכנסת וילנר, אני קוראת אותך לסדר בפעם  
השנייה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
גם את השר צריך לקרוא לסדר. לא נסכים לזה.

יצחק יצחקי (הליכוד) :  
גם את רוסיה צריך לקרוא לסדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
חבר-הכנסת וילנר, אמרת מה שהיה לך לומר.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
בושה לממשלה. שר בממשלה מאשים סיעה בכנסת  
שהיא מעודדת מרצחים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
שיחזור בו מן הדברים.

יצחק יצחקי (הליכוד) :  
מה על הפלישה של רוסיה לאפגאניסטאן ?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
מה אתה מכניס את אפגאניסטאן ?

רני מילוא (הליכוד) :  
חבר-הכנסת ביטון, את מי אתה מייצג בנושא הזה ?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
אנחנו עוברים לדיון. לפי החלטת ועדת הכנסת הדין  
הוא סיעתי, חמש דקות לכל סיעה להודעה. רשות הדיבור  
לחבר-הכנסת הלל.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
האם היושבת-ראש הכריעה שלהאשים חבר כנסת  
או חברי כנסת באירגון רצח זה פארלאמנטארי ?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
חבר-הכנסת אבנרי, אינני מתייחסת לא לדברים אלה  
ולא לדברים אחרים. כל אחד ישפוט בעצמו. אל תעמיד  
אותי כשופט פה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה) :  
מה פירוש ?

מרדכי ירושובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :  
זה תקדים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
כך מדברים נגד סיעה ? להסית כך נגד סיעה ונגד  
חברי כנסת, זה מותר ? זה לקרוא לפוגרום נגד סיעה  
פארלאמנטארית בכנסת.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
השר לא התייחס לשאלה שלי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
השר שמע את דבריי ; זכותו להשיב או לא להשיב  
עליהם. אתה לא תחייב אותו להשיב.

השר מ. נסים :  
מעשה ההתיישבות של ישראל ביהודה ובשומרון,  
בגולן, ברצועת-עזה, והוא הדין בחברון, אם יהיה, אינו  
כרוך ולא יהיה כרוך בנישול של אוכלוסיה או של יחידים  
ערבים מנחלתם או מביתם.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
הלא זה נעשה כל הזמן.

השר מ. נסים :  
כל אשר נעשה וכל אשר יעשה, יעשה מכוח זכות  
ולא מכוח נישול.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
מהיכן הזכות הזאת ? מכוחו של הטאנק, של הרובה,  
של הנשק ? איזו זכות ? אני רוצה לדעת על איזו זכות  
מדובר פה ?

השר מ. נסים :  
הצעה של חבר-הכנסת וילנר להביע אי-אמון לממ-  
שלה גובעת מתפיסתם, תפיסת סיעתו — — —

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
על איזו זכות אתה מדבר ? על זכות מכוח הנשק ?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
חבר-הכנסת זיאר, קראתי אותך לסדר בפעם הרא-  
שונה, תזכור זאת.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אני רוצה לדעת על איזו זכות מדובר פה.

השר מ. נסים :  
הצעת אי-אמון הוגשה על-ידי סיעה המעודדת ומור-  
כנה לעודד אירגוני מרצחים. אני מבקש — — —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
איזה דיבור זה ? אתם ממשלת מרצחים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
זו סיעה המתווה את הדרך לשלום. זו פרובוקציה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
מי מעודד מרצחים ? מי מרצחים ? אל תדבר על  
מרצחים. אם אתה מדבר על מרצחים — אתם מרצחים.

השר מ. נסים :  
אני מבקש מהכנסת שלא לקבל את ההצעה להביע  
אי-אמון לממשלה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
מרצחים ? האם כך מדברים, בשפה כזאת ?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :  
חבר-הכנסת וילנר, אני קוראת אותך לסדר. חבר-  
הכנסת וילנר, נא לשבת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
איך הוא יכול לדבר כך על הסיעה שלנו ? ממשלה

כל פרובוקאציה העלולה להיעשות מן הצד האחד או הצד השני תפגע ביכולתנו להמשיך ולהתקדם לפתרון של שלום ולהרגעת הרוחות באזור.

אין זה מקרה ראשון שהממשלה הזאת משכילה לקבל החלטות ולצאת בהכרזות מזיקות שתצילנה האזניים לש" מוע אותן, ולאחר מכן מתברר, למרבית האירוניה, שהיא אפילו אינה מתכוונת לבצען. הבל ורעות רוח. זורעים דיבור וקוצרים הבל, ורק הנוק נשאר ממש. לפני כשנה קיבלה הממשלה החלטה המאפשרת להחיל פסקי-דין מוות על מחבלים. לא היה כל צורך אובייקטיבי בהחלטה זו, כי כל אחד יודע שלא היתה חסרה אפשרות להטיל עונש מוות גם בלא-הכי אם אמנם היה צורך בכך, אך לא ממשלה כזו תתחשב בזוטות כאלה; אם יש צורך בדבר ואם לאו, אחת דתה: לקבל את ההחלטה, ייקוב הדין את ההר. אלא שלמרבית הצער אנחנו ההר. בהחלטה ההיא קוממה הממשלה את דעת-הקהל נגדנו, אחרוני ידידינו נאלמו דום, ונוק כבר ירד עלינו. והנה מתברר כי הממשלה הזאת אף לא התכוונה להחיל עונש מוות ובכל אופן מסתבר כי לא היה צורך בכך.

לפני זמן-מה שוב החליטה הממשלה על זכות היהודים לקנות אדמות, לקנות בקרקע, ביהודה ושומרון, לממית לבם של כל ידידינו בעולם. שוב התברר שהממשלה במוידיה גרמה נזק, ללא טעם וללא צורך, וכל אחד יודע את סופם של הדברים.

על סוג זה של החלטות הממשלה, שהן בבחינת הצהרות ורוח ומעשה אין, יש לומר כי רע הדבר אם הן מתבצעות, אך רע ומר כאשר הן אינן מתבצעות, כי בשל כך נגרם נזק למדינה ללא טעם, ללא הצדקה, ללא הגיון וללא צורך.

סיעת המערך מתריעה נגד החלטה זו של הממשלה בעניין ההשתכנות בחברון לגופו של עניין, ואף ללא קשר לתגובה בעולם, כשם שהיא מתנגדת להתנחלות באזורים צפופי אוכלוסיה ערבית, הסותמת את האופציה לשלום ופוגעת בסיכויים לפשרה טריטוריאלית. אך אפילו מבחינתה של הממשלה, האם אין הממשלה מבינה שההחלטה כזאת בעניין חברון — בין שבכוונת הממשלה לבצע אותה ובין שבכוונתה להתעלם ממנה כמהחלטות אחרות — ובשעה כזו, אך פוגעת בישראל? וזאת כאשר הוויכוח כבר נטוש בינינו לבין שותפינו למשאומתן על האוטו-נומיה — בינינו לבין המצרים וארצות-הברית — על גורלה של ירושלים המאוחדת; כאשר הממשלה הזאת כבר השלימה עם ההתעלמות מירושלים כבירת ישראל; כאשר היא מסכימה להקמת שגרירות מצרים בתל-אביב וכאשר הוועדות המשותפות אתה בעניין האוטונומיה והנורמאליזציה מחרימות כולן את ירושלים. והממשלה הזאת מחרישה. אין הממשלה הזאת מבינה כי דווקא בתקופה זו יש צורך לגייס את דעת-הקהל בעולם ולחזק את ידם של ידידיה של ישראל, ולא להתחיל במעשה הרפתקני שאין עמו כל הגיון, כל הצדקה, וכל תכליתו אך להזיק. אמר לי לפני כמה שנים אחד האנשים העוקב אחר העתונות בעולם כי ביום שישראל פינתה את שדות הנפט בעלמה — כאשר עניין הנפט הפך להיות עניין מרכזי בחיי של העולם — באותו יום יצאה כל העתונות העולמית באותיות קידוש לבנה על פסקי-הדין בעניין אלון-מורה, ואילו בעניין זה שישראל פינתה את שדות הנפט, כקרבן למען השלום, בעניין זה היתה ידיעה קלושה ביותר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוליו:

חבר-הכנסת טובי, אני מבקשת ממך.

שלמה הלל (המערך):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בזכותה של סיעת ר"ח, בזכותה של המציע — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
יש כאן החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון.

שלמה הלל (המערך):

אני מצטער, סליחה, לא התכוונתי. בזכותה של החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אני רק מתקן אותך.

שלמה הלל (המערך):

אני מקבל את זה ברצון.

בזכותו של המציע, חבר-הכנסת וילנר, ובזכות הנמקד תו לא תצביע סיעת המערך בעד ההצעה להביע אי-אמון לממשלה אלא תימנע מהצבעה, אם כי סיעת המערך בדעה שהממשלה הזאת ראויה לאי-אמון בכל התחומים שבהם היא עוסקת, בכל אחד מהם לחדר ובכולם יחד.

חברי הכנסת, זה אחד העיוותים שבחיינו הדמוקרטיים כאשר הרוב הקואליציוני, שמומן חדל לשקף את הרוב בעם, מחזיק בקרנות המזבח ואינו מרפה, ויוצר מציאות חמורה מבחינה דמוקרטית — שמיעוט שולט, למעשה, ברוב וכופה עליו את רצונו ואת מעשיו, שאין להם גיבוי של העם אך הם פוגעים בעם כולו ולהרבה זמן. לכן ראויה ממשלה זו לאי-אמון בכל הימים ובכל התחומים: בכלכלה, בחברה, במדיניות החוץ והבטחון, במינהל הציבורי ובשמירת החוק, ועל כך דיברנו והתרענו לא אחת. התוצאה המצערת היא שהרוב בכנסת, שאיננו מייצג עוד את הרוב בעם, מאפשר לממשלה להתחמק מרצון העם ולהמשיך להתקיים.

אך גם הנושא המוגדר שהעלה כאן חבר-הכנסת וילנר — החלטת הממשלה על ההתיישבות בחברון — גם על הנושא הזה ראויה הממשלה לאי-אמון, וכאמור רק בגלל המסגרת שבה הרעלתה הצעת אי-אמון החליטה סיעתנו להימנע.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מצביעים על המציע או מצביעים על ההצעה?

שלמה הלל (המערך):

סיעת המערך עשתה ותעשה, תמכה ותתמוך בהתיישבות יהודית באזורי ספר ואזורי בטחון, אך התנגדה ומתנגדת להתנחלות באזורים צפופים ביהודה ושומרון ורואה בהחלטת הממשלה על השתכנות בתוככי חברון — אין לדבר פה על התיישבות והתנחלות אלא על השתכנות — משגה חמור והרפתקה מיותרת, בלתי-נבונה ובלתי-שקולה. אין גבול, כנראה, לדמיונה המעוות של הממשלה הזאת בחיפוש והעלאת נושאים הפוגעים ברוחה ובתדמיתה של ישראל והמרחיקים מעליה את אחרוני ידידיה בעולם. עוד הממשלה הזאת מדברת על אלון-מורה והר-כביר, והנה היא באה ומדברת על השתכנות בעיר חברון. אמרתי "הנה היא באה ומדברת" ולא אמרתי "הנה היא באה ועושה", שהרי כולנו יודעים כי ספק רב הוא אם אפילו הממשלה הזאת תעשה את המעשה הבלתי-אחראי להכניס ולשכן משפחות יהודיות בתוככי חברון, בתקופה זו כאשר

חוברת י"ח, ישיבה ש"א

— הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון להביע אי-אמון לממשלה בשל החלטתה להתנחלות יהודית במרכז חברון —

האוצר — כאשר הארעה ההתנחלות, או — אני מוכן לקבל את מטבע הלשון שטבעת, חברי-הכנסת הלל — ההשתכנות הזאת בחברון. ואני אומר לכם: מי שאיתרע מזלו לצאת היום לעולם ולהעביר את המסר של מדינת ישראל, אשר בלא-הכי נתקל בקשיים רבים, בקיר אטום — — —

חיים קורפו (הליכוד):  
גם קודם.

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה):  
יותר מאשר אי פעם. אני לא אחת יוצא, ואני אומר לכם: מעולם לא היה כמצבו כמצב הזה. אני עבדכם הנאמן, שהנני מוכן לוותר הרבה מאוד מאוד למען השלום, גם לי יש "קו אדום" שממנו אני לא מוכן לסגת. אבל כאן המציאות טופחת על פנינו: בדברים משניים, בדברים שוליים, בדברים שלא תורמים, בדברים שאי אפשר להסביר אותם — — —

משה ארנס (הליכוד):  
חברי-הכנסת עמית, אני רוצה לשאול אותך שאלה, ברשותך.

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה):  
אם אין לך הזדמנות אחרת לעשות זאת, בבקשה.

משה ארנס (הליכוד):  
אם היתה בארץ-ישראל קהיליה יהודית בת 400 שנה, ובאים ועושים פגורים ורוצחים את הקהיליה הזאת — האם אנו צריכים להשלים עם זאת? האם זה מקנה זכות כלשהי לרוצחים? האם זה דבר משני בעיניך?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):  
מה זה "רוצחים"?

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה):  
חברי-הכנסת ארנס, זה דבר משני לגבי תהליך השלום. אני אומר לך זאת בכל האחריות. אני רוצה שהתהליך אשר הממשלה שלך החלה בו יניב פירות; ואני אומר לך: הוא לא יניב פירות בצורה כזאת; ואני אומר לך זאת בכל האחריות.

אני מוכן לקבל את זה שיש לנו זכות, אבל לא חייבים לממש אותה. גם אתה אומר זאת, ושמעתי זאת מפיו הבוקר.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):  
לא, הוא אמר את ההפך.

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה):  
אם לא הוא, חברי אמרו זאת.

משה ארנס (הליכוד):  
אני אמרתי את ההיפך. אמרתי שמי שיש לו נכסיו דלא-ינידי וזה לא שומר עליהם — הוא מאבד אותם.

אורי אבנרי (מחנה שלי):  
תחזיר את הערכים לדי-ראסין קודם.

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה):  
חברי-הכנסת אבנרי, גם זה דבר משני ולא רלבננטי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):  
זה אותו עקרון — זה אידיולוגי וזה אידיולוגי, באותה מידה בדיוק.

כשרונה של הממשלה הזאת — גם בימים אלה, כאשר חייבים לגייס כל טיפה של תבונה, כאשר חייבים לגייס את דעת-הקהל האוהדת, של ידידים — להעלות כיום לראש הכותרות את שאלת ההשתכנות בחברון, שגם אם תתבצע תגרום נזק, מעשה זה של הממשלה הזאת ראוי לכל גינוי. הממשלה הזאת ראויה להבעת אי-אמון טוטאלי לית מצד כל חברי הכנסת על כל מעשיה, וגם בתחום זה. כפי שאמרתי, בגלל הקונסטלציה שנוצרה על-ידי העלאת ההצעה כפי שהועלתה היום נאלץ להסתפק בהימנעות בהצבעה על הצעת אי-האמון, אולם רציתי להדגיש בדברי אלה שאין לראות בהימנעותה של סיעת המערך מהצבעה על הצעת אי-האמון הסכמה או השלמה או מתן גיבוי כל שהוא להחלטה בלתי-שקולה של ממשלת ישראל להכריז על נכונות להשתכן בחברון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):  
יותר לשאול למה המערך לא הגיש הצעת אי-אמון?

שלמה הלל (המערך):  
המערך מגיש הצעות אי-אמון לעתים קרובות, ואני משוכנע שגם עניין זה ראוי להבעת אי-אמון. אם זו שאלתך אני חוזר ומדגיש בדברי שהממשלה ראויה לאי-אמון גם בשל ההחלטה הזאת, גם בשל מעשיה האחרים, ואני רוצה להבהיר כי הימנעותנו מהצבעה אין לראות בה כל סימן להסכמתנו עם הממשלה, בדרך-כלל, ולא להסכמתנו עם החלטה זו של הממשלה שיש בה רק כדי לפגוע ביכולתה של ישראל להתמודד עם העקרונות שעליהם היא נאבקה — על בטחונה של ישראל ועל התקדמות בכיוון השלום. יש בהחלטה זו כל הסממנים השליליים של הסתה של הסתה הציבורי מבפנים ושל הסתה האוהדים שלנו מבחוץ, של דחיקתם מאתנו. ואני חושב שרק על מעשה זה, וגם על מעשה זה, ראויה הממשלה לאי-אמון. לאמנתי עתה של סיעת המערך היא הימנעות בשל קונסטלציה שנוצרה. אין בה כל סימן להשלמה או להסכמה או למתן גיבוי של סיעת המערך למעשה זה של הממשלה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:  
רשות הדיבור לחברי-הכנסת עמית, ואחריו — לחברי הכנסת ביטון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
חברי-הכנסת הלל, אם תגישו הצעת אי-אמון בפרשת התנהגות הממשלה בחברון — נצביע בעדה.

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה):  
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש לי סיבות טובות הרבה יותר מהצעתו של חבר הכנסת המציע, חברי-הכנסת וילנר, ובעיקר מנימוקי, כדי להביע אי-אמון לממשלה הזאת.

אני רוצה להגיד לכם בלי דמאוגיה ובכל הכנות — כאוצר מדינת ישראל שנולד בארץ הזאת אני מודאג בכל יום שהממשלה הזאת מכהנת וממשיכה לכהן. אני מודאג הן בנושאי פנים והן, ובעיקר, בנושאי חוץ, וכולנו יודעים שהכלים הם שלובים. יתירה מכך, גם באותם דברים שאפ-שר וצריך לברך עליהם — מעבר למחדלים ומעבר למעל-לים יש כמה דברים שנושעו גם בכיוון חיובי — בכל יום יום שעובר ממשלה זו במדידיה כורתת את הענף אשר עליו היא יושבת.

איתרע מולי והייתי באירופה — יצאתי לעזור לשר

**מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה) :**

אני אומר, ואמרת זאת גם לשר האוצר: לא רק בנושאים המדיניים אלא גם בנושאים הכלכליים אנו עומדים בפני שוקת סדוקה ושבורה, ואנו צריכים איך שהוא למלא אותה. אבל בצורה שבה אנו נוהגים לא נצליח למלא אותה בשום-פנים ואופן. יש קשר בין הדברים. וגם אם שר האוצר יחשוב שהוא הולך בכיוון נכון, הרי כאשר הוא אומר, בתשובה, "אני באתי לממשלה הזאת כדי ליישב את יהודה ושומרון" — אזי אני אומר לכם: לא ניישב את יהודה ושומרון, אנו לא נהיה קיימים כאן בכלל בצורה כזאת.

ועוד דבר: נניח, חברי-הכנסת ארנס, שאני מוכן לקבל את עמדתך. אבל אז — לעשות. אבל לדבר ולא לעשות? חלם כזה, לא נשמע כדוגמתו. אז אתווכח אתך, אולי לא אסכים אתך, אבל אני אדע דבר אחד: אמרת — עשית.

**גאולה כהן (התחיה — בנא"י) :**  
נכון, נכון במאה אחוז.

**מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה) :**  
אבל מה קורה ואצלנו? גם מדברים — — —

**עוזי ברעם (המערך) :**  
וגם לא עושים.

**מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה) :**  
מדברים בראש חוצות ובשופרות גדולים, אבל אחרי זה לא עושים שום דבר.

**אורי אבנרי (מחנה שלי) :**  
אל תסית אותם.

**מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה) :**  
אני לא מסית. אני אומר את הדברים האלה בכאב. אני רוצה להבין ולא מבין דבר.

**מאיר פעיל (מחנה שלי) :**  
חברי-הכנסת עמית, זה אחד המזלות — שהרוויזיוניסטים דיבר, דיבר, דיבר ולא עשה כלום.

**מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה) :**  
אני אומר יותר מכך. אילו הממשלה הזאת היתה חושבת, מתכננת, מכוונת ופועלת, הייתי אומר: גיחא; אינני מסכים, אבל גיחא. אולם הממשלה הזאת מובלת, הממשלה הזאת נדחפת, הממשלה הזאת, בסך-הכול, נגרי רת.

אדוני היושב-ראש, על כל הדברים האלה האווה ממשהל וזו לא רק לאי-אמון אחד אלא לאי-אמון כל יום, כל שעה וכל רגע. עם זאת סיעת ש"י לא תצביע במקרה הוה, אלא תימנע. אנו לא מוכנים, בכל אופן אני, המייצג כרגע את הסיעה, לאחר ששמעתי את חברי-הכנסת וילנר ואת נימוקיו, אינני מוכן להצטרף אליהם. אני רוצה להגיד לחברי-הכנסת וילנר ולחבריו, גם באופן עקרוני: אתם, באותה מידה, ואולי במידה גדולה יותר, גם כן אינכם תורמים לתהליך השלום. חלקנו לא יהי עמכם, ולכן אנו נימנע.

**הי"ר י.מ. אברמוביץ :**  
רשות הדיבור לחברי-הכנסת ביטון, ואחריו — לחברי-הכנסת גאולה כהן.

**צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בפתח דברי אני רוצה להביע את מחאתי החריפה נגד דברי הבלע של השר נסים, הקוראים להסחה פרועה ורצחנית נגד סיעתנו וחבריה, אשר נלחמים בחירות-נפש למען שלום צודק ויציב ויחסי ידידות ואחוזה בין שני העמים. אדוני היושב-ראש, אני חושב שמן הראוי היה כי היושב-ראש הקודמת תעיר לשר נסים על הדברים המטופשים שהש-מיע כאן. השר נסים מעולם לא נחשב לחכם גדול, אבל ההתבטאות המרושעת שלו כאן מוכיחה זאת שוב.

רבותי חברי הכנסת, במקרה או שלא במקרה התפר-סמה היום כתבה של אשה בשם יהודית אוריין בעתון "ידיעות אחרונות". אני לא מכיר את האשה הזאת, אינני יודע אם היא עתונאית או שהעתון מארח אותה. אולם אני חושב שמה שהיא כתבה מבטא בצורה טובה מאוד את מה שאני מרגיש בכל מה שקשור במאורעות האחרונים בחברון. אקרא חלקים מאותה כתבה: "להגיף את התרי-סים בעיר שרויה בעוצר, זו הרגשה מיוחדת. הצעירים בארץ הזאת כבר אינם מכירים אותה. השבח לאל. אינם מכירים אותה מן הצד העצור, השבח לאל, אבל הם מתחילים להכיר אותה מן הצד השני. צריך אולי להסביר להם איך זה נראה גם מאחורי התריסים.

"ילדה קטנה, בעיר מעורבת יהודית-ערבית. חיפה דאז. קלסים בלונדינים אדומי-עורף, בטומיגאנים לא-צוורים, משוטטים מעשה-אדנות הלון-ושוב, מפירים בני-עליים מסומרות את דממת העוצר. 'הכלניות' בכומות אדומות. חלאת הצבא האנגלי, מספרים לנו. ממש חיות".

— — —

**מאיר פעיל (מחנה שלי) :**  
חברי-הכנסת צ'רלי ביטון, "הכלניות" לא היו מעולם חלאת הצבא האנגלי. זו היתה עוצבה מעולה מאוד.

**צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :**  
אמרת שאני מצטט.

**(חברי-הכנסת מ. עמית קורא קרי-את-ביניים)**  
נכון, לא הייתי אז בחיים.

**מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה) :**  
לא. אני אומר שאינך יכול לדעת.

**מאיר פעיל (מחנה שלי) :**  
אני מקווה שאתה מבין את הגמשל לגבי הכומות האדומות של צה"ל.

**צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :**  
— "בשעה הקצרה שהוסר העוצר מיהרה אמה להצטייד בלחם ומארגארינה ובסבון-כביסה, תמיד חששה שיחסר לה. ושוב היוגפו התריסים בכל הבתים, והרחובות הריקים נראים מבעד לחרכים כחרדת יום-כפור. — — — עד מתי זרים ישלטו בנו? עם השכנים הערבים כבר נסתדר, רק שאלה יסתלקו. הם גבוהים יותר מהבחורים שלנו, הם אחרים, מהצפון, אבל אנחנו לא נירתע, את חירותנו לא יגזלו, כי זה ביתנו. צעירים מלוחמי-חירות ישראל דירדרו אבק-שריפה לעבר מכונית צבאית, ועתה מטילים על כולנו עוצר. השנאה אל הכובש תופחת בלב, בגרון, מתקשה כפקעת, והיא שתבעיר את שלהבת-החירות. — — — זכרונות הצבא הכריטי הפכו עם הזמן לגוסטאלגיה, אבל את היהודים הצעירים ברחובות הריקים

חברת י"ח, ישיבה שי"א

— הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון להביע אי-אמון לממשלה בשל החלטתה להתנחלות יהודית במרכז חברון —

**צ'רלי ביטון** (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
הצהרת ממשלת ישראל על כוונתה לאפשר ליהודים לגור בחברון כמוה כהצהרת הממשלה על גירושיו של ראש עיריית שכס בסאם שקעה. אותה התנגדות שהיתה אז גם בשטחים הכבושים וגם בכל העולם, וזה כולל את המדינה היחידה שעוד נשארה בידידות עם ישראל, להתנחלות החדשה — אותה התנגדות היא היא שתאלץ את ממשלת ישראל לסגת מההחלטה שנתקבלה בלחץ הפורעים מגוש-אמונים.

**היו"ר י.מ. אברמוביץ**:  
חבר-הכנסת צ'רלי ביטון, אתה מדבר כבר עשר דקות במקום חמש דקות.

**צ'רלי ביטון** (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אני כבר מסיים. הייתי צריך לומר מלים מספר לשר נסים.

(קריאה)

אתה אל תחליט מה הייתי צריך להגיד. בינתיים אתם עוד קוראים למדינה הזאת מדינה דמוקרטית, ויש לי זכות הדיבור.

**היו"ר י.מ. אברמוביץ**:  
אבל יש גם זמן מוקצב.

**צ'רלי ביטון** (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
בכתבה שקראתי קודם כותבת יהודית אוריין, ובצדק: "זכרונות הצבא הבריטי הפכו עם הזמן לנוסטאלגיה, אבל את היהודים הצעדים ברחובות הריקים אי-אפשר למחות וגם לא את הפחד וההשפלה. מהם צמחה העצמאות." אם הדבר היה נכון לגבי העם היהודי, לפי ההגיון שלי הוא נכון גם לגבי העם הערבי הפלשתינאי. הפחד וההשפלה, שהם מנת-חלקם היומיומית של תושבי השטחים הכבוש, שים, הם שילידו את מדינתו העצמאית של העם הערבי הפלשתינאי.

**זלמן שובל** (הליכוד):  
וזה החזון שלך?

**צ'רלי ביטון** (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
זה החזון שלי, בוודאי.

**היו"ר י.מ. אברמוביץ**:  
רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחברת-הכנסת אבנרי.

**מאיר וילנר** (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
זה חזון של שלום.

**מרדכי צמירי** (הליכוד):  
כמו באפגאניסטאן.

**צ'רלי ביטון** (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
תצטקו כל פעם: אפגאניסטאן.

**זלמן שובל** (הליכוד):  
גם צ'כוסלובאקיה.

**צ'רלי ביטון** (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
או תעמדו על הדוכן ותצטקו: פעם "צ'כוסלובאקיה" ופעם — "אפגאניסטאן".

אי-אפשר למחות, וגם לא את הפחד וההשפלה. מהם צמחה העצמאות. — היום מציצה מבעד לחרקים ילדה סגנה אחרת, בעיר אחרת, מעורבת יהודים וערבים. שומעת הדים מסומרים ורואה קלגסים מחזיקים "עווי" לא-נצור. מישהו הרג בחור משלהם. צעירים, שהחלב נמחה והעתה משפתיים, משחקים בצבאי-כבוש — — — הם הרי קיבלו חינוך יהודי. גם השנאה שלה ודאי תופחת כפקעת, שתתפשט בה כרעל קטלני, אלא שהפעם, לא כמו בחיפה של שנות ה-40, הרחובות אינם ריקים. צעירים טובשי כיפות וגנשים חסודות עושים שם סייט-סיאינג בחירות מופגנת. אלה לא ייהפכו לנוסטאלגיה, כי הם לא ישובו למולדת רחוקה מעבר לים אלא יישארו כאן לקחת בתים ואדמות. והאיבה הזאת תצמח כפטריה. לפטריית-אדס ענקית, שתערעל את כל הילדים המציצים בימים אלה מאחורי החרקים, ואתם נצטרך לחיות בימים הבאים."

עד כאן, רבותי חברי הכנסת, חלקים מתוך כתבתה של יהודית אוריין "מאחורי התריסים". כל זמן שיימשך הכיבוש, כל זמן שבמקום לראות בנו, הישראלים, שכנים טובים יראו אותנו כקלגסים כובשים, כמו שאנחנו באמת, אין שום סיכוי לחיים שקטים בארץ הזאת. כל זמן שממ"ד שלת ישראל, הקודמת, הנוכחית וזו שתבוא אחריה, יתנו יד לקבוצות פורעים קיצוניים מגוש-אמונים להכתיב את המדיניות הישראלית, תוך התעטפות בצידוקים מיסטיים משיחיים — יימשכו מעשי הרצח, יגדל הפער בין שני העמים ויורחק מאתנו הסיכוי לשלום צודק ויציב באזור.

**היו"ר י.מ. אברמוביץ**:  
חברת-הכנסת צ'רלי ביטון, אתה צריך לסיים.

**צ'רלי ביטון** (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אדוני היושב-ראש, אני כבר מסיים. חברי ואני ביקרנו בשבת לפני שבועיים בחברון בשעת עוצר. המח-זות שנתגלו לעיני היו מוזעזעים. בתים שהתכולה שלהם מפורת על הרצפה, מקלטי ראדיו וטלוויזיה מנופצים, ראשי ילדים עטופים בתחבושות — זו מנת-חלקם של הנכבשים הערבים. אתם חושבים שאני ראיתי פחד על פניהם? לא ולא. גאולה ואמונה בצידקת דרכם. אחד המבוגרים שם נתן לי את שברי האלה הזאת (מניף את האלה מעל דוכן הכנסת) כמזכרת למה שעוללו חיילי צבא הכיבוש "הנאור" לאחד מילדיו. אלה זו, רבותי חברי הכנסת, נשברה על ראשו של ילד ערבי. זה מעורר בי אותו כעס וכאב שהרגשתי אז, בתקופת ההפגנות של הפנתרים-השחורים, כאשר שברו אלות כאלה על ראשי המפגינים שלנו.

**היו"ר י.מ. אברמוביץ**:  
אתה סיימת.

**צ'רלי ביטון** (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אני הבתי, אדוני היושב-ראש, את הקשר שיש לשב-רת אלה על ראשו של ערבי לבין שבירת אלה על ראשו של יהודי מפגין. אני עושה כל מה שביכולתי שגם תושבי השכונות יבינו את הקשר. ביום שהם יבינו, אתם לא תרגישו נוח, בכלל לא נוח.

**היו"ר י.מ. אברמוביץ**:  
אתה צריך לסיים. במקום חמש דקות אתה מדבר כבר עשר דקות.

למה את לא מיישבת? למה את לא מיישמת את הזכות ליהודים לשבת כאשר בידך היום השלטון והכוח? — פשוט, מפני שבידיך היום לא השלטון והכוח. מפני שהממשלה הזאת וזו היתה עובדה, מקבלת תכתיבים מנוסח שלום של קארטר וסאדאת, שלום כזה שרוצה "יודנריי" ביהודה ובשומרון. זה, דרך-אגב, היה צריך לתת הרבה מחשבה גם אצל מי שהם בעד הסכם השלום, נוסח שלום כזה שרק לא יהיו יהודים. אפילו אם תהיה אוטונומיה, אז יהודים לא יכולים לשבת בחברון? מה זה ריכוז ערבי? כל הציונות נמצאת כאן, כל המדינה נמצאת בריכוז ערבי.

(חבר הכנסת א. אבנרי קורא קריי-את ביניים)

נאוילה כהן (התחיה — בנא"י):  
אז, כמו בכל נושא ההתנחלות, הטיפול של הממשלה הזאת הוא לצאת קרחים מכאן ומכאן — ישוב יהודי לא יהיה היום בחברון, אבל אנחנו על כך כבר לוקים מבית ומחוץ, כמו שנאמר: אוכלים את הדג, לוקים במלקות ומגורשים מהעיר. וזה נעשה בצורה גאונית. הממשלה הזמינה את הלחצים, היא לא אמרה: יש לי הצהרת עקרונות על זכות יהודי לשבת, נקודה, לא, היא אמרה: בשבוע הבא אחליט אם ליישב או שלא ליישב. זאת אומרת: יש לכם שבוע לקום ולהתארגן. זאת הממשלה הירחמיאלית מכל ירחמיאל שהיה במשך כל תולדות המושג בהווי ובמקלור היהודי, היום ברגע זה עוד יושבים חיילים ושומרים על גשות "הדסה". אני שואלת את הממשלה הזאת: מותר ליהודים לשבת בחברון או אסור? מי אמר לחיילים היום לשבת ליד בית "הדסה" ולמנוע או, על-כל-פנים, שלא לתת אישור לגאלי היום לנשות חברון לשבת שם? הממשלה ביד אחת אומרת: יש זכות לשבת לכל יהודי; ומצד שני הממשל שלה נבלח לשם למנוע מגשים לשבת. איזה מין אבסורד. איך זה לא יכול לקומם גם את מי שלא רוצה להתקומם נגד הממשלה הזאת?

איזו מין התנחלות היא זו? בתקציב ההתנחלות אין אפילו אגורה שתוקף אחת 6,200- הדירות שהממשלה קיבלה בהכרזה חגיגית חתלה עליהן, החלטה שנעשה ל-11 ישובים. אילו פיטפפו התנחלות הם אלה? ואחר כך היא עוד לא מבינה מדוע לא מבינים את נושא ההתנחלות.

הכניעה של ממשלת הליכוד לתכתיבי קארטר היא הרבה יותר גרועה וחמורה מאשר כניעתה של ממשלת המערך. כי ממשלת המערך בנושא ההתנחלות נכנעה לתכתיבים של אמריקה, היא נכנעה גם לתכתיבים שלה עצמה, כי לא רצתה התנחלות ביהודה ובשומרון. אבל הממשלה הזאת הלא רוצה התנחלות ביהודה ושומרון, הרי היא מכריזה על זכות להתיישב. הכניעה שלה איפוא לתכתיב של קארטר היא חמורה ונוגעת בעצם עצמה של עצמיות המדינה וריבונותה. אין לי עצה כלפי הממשלה הזאת, אין לי עצה. אתה בא לתקוף אותה — אז היא בעד התנחלות. אתה בא לתקוף אותה על עניין מעמד משפטי ביהודה ושומרון — אז היא בעד, והיא כבר כאילו מביינת "לרבי" בנושא הזה. בכל מה שאתה נוגע — היא בעד. למעשה היא נגד, למעשה היא תלל ריק, למעשה יש פה קריאה לאוטונומיה שתוליד מדינה פלש-תינאית, ומבחינה זו אין תבדל אם האוטונומיה תהיה אש"פ-פסיטית או המדינה תהיה אש"פ-פסיטית. אין תבדל.

נאוילה כהן (התחיה — בנא"י):  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הבעיה אינה אי-כ"ל לוס יהודי של שני בתים בחברון. הבעיה היא אי-כלום ציוני של בית אחד בירושלים, בית הממשלה. לא דרושות הרבה מאוד סיבות לאי-אמון. דרושות סיבות לאמון בממשלה הזאת, אבל אי-אמון בממשלה זו צריך לבוא לא מצד מפלגה אנטי-ציונית ולא מתוך המניעים האנטי-ציוניים של מפלגה קומוניסטית, הקוראת לעצמה "החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון" ושיק בדמוקראטיה אבסורד-דית כמו שלנו ניתן לה להשתולל בבית הזה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
הממשלה הזאת ראויה לאי-אמון — — את רוצה פאשיזם?

נאוילה כהן (התחיה — בנא"י):  
אני לא רוצה פאשיזם.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
את רוצה פאשיזם כמו בצ"ל? את רוצה פאשיזם כמו בדרום-אפריקה? את רוצה פאשיזם כמו ברודזיה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
את רוצה פאשיזם?

נאוילה כהן (התחיה — בנא"י):  
הממשלה הזאת ראויה לאי-אמון דווקא מצד מפלגות ציוניות ובשל ראייה ציונית. מתוך ראייה ציונית זו אני רוצה לומר כמה דברים. זאת טעות אופטית, אדוני היושב-ראש, שהונף היום הדגל הישראלי במצרים. זה המשך ההטעיה האופטית הידועה. שום דגל, שום ישראל, שום מצרים. אולי מר הדס הניף אותו לעיני הגברת הדס ועוד כמה קראאים. אנו רואים את הצילום האמיתי, איך משתקף השלום הזה בדיווח האמיתי של עתוני מצרים, כאשר החלוקה היתה מתוזמרת להפליא: עתון אחד לא הזכיר בכלל את הקמת השגרירות, עתון שני הכניס את זה לעמודים הפנימיים ועתון שלישי צילם רק את השלט ולא את הדגל, כשבכלי-התקשורת ישראל — יוק, זהו הפרצוף של הנורמאליזציה בינינו לבין מצרים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):  
זה לא מאורע שפותחים שגרירות. כאשר השגריר יבוא, זה המאורע.

נאוילה כהן (התחיה — בנא"י):  
אצלם זה לא מאורע, נכון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):  
כאשר השגריר יגיש כתב-האמנה, זה יהיה מאורע.

נאוילה כהן (התחיה — בנא"י):  
נחכה ונראה. המשך נורמאליזציה כזה מבקש כאילו לומר: עוד המשך נורמאליזציה כזאת ו... הרבה אמונה צריך כדי לא לומר: ואבדנו.

אבל אני רוצה לנגוע בנושא חברון: הנורמאליזציה האבסורדית ביותר היא התגובה של ממשלה ישראל בנושא חברון. ראשית, ההצהרה שלה: "יש לעם היהודי זכות לשבת בחברון", נו, אז מה? איפה אין ליהודי זכות לשבת? ובאפגאניסטאן אין ליהודי זכות לשבת? ובברוק-לין אין ליהודי זכות לשבת? ובגלעד, ובבשן, אין ליהודי זכות לשבת? נו, אז מה אם יש ליהודי זכות לשבת?

— הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון להביע אי-אמון לממשלה בשל החלטתה להתנחלות יהודית במרכז חברון —

היום מציעה ממשלה זו להקים איים של השלטון הישראלי — איים שיהיו בהכרח מבוצרים, מנותקים, מוקפים בגדריתל — בלב הערים הפלשתינאיות בגדה המערבית וברצועת-עזה. התואר הראוי לאיים האלה הוא — "לוינגראד".

מה מונח על כפות המאזניים כאשר מחליטה הממשלה להקים את ה"לוינגראדים" בחברון ובערים אחרות? על הכף האחת של המאזניים — מה מונח? התחסות השטחים המוחזקים, העמקת השנאה בין שני העמים, שרשרת של פרובוקציות, מעשי רצח ומעשי תגמול, הפיכתם של השטחים המוחזקים לגהינום, התמוטטות חווה שלום בינינו לבין מצרים כדבר בלתי-נמנע. צאו וראו מה כבר קרה לשלום הזה בגלל הסירוב העקשני של ממשלת ישראל לעמוד בדיבורה ולכונן ממשל עצמי מלא לעם הפלשתינאי בשטחים המוחזקים. המשטר המצרי נאלץ להצביע את צעדי השלום שלו, והוא מסוגל פחות ופחות להצדיק אותם בעיני עמו ובעיני העולם הערבי כולו. זה המצב היום. לאן נגיע כאשר יחריף המאבק בינינו לבין העם הפלשתינאי בעקבות מעשי שטות ופרובוקציה מעין אלה?

כריית תהום בינינו לבין בעלת-הברית האחרונה של מדינת ישראל בשעה זו, במשטר הזה — ארצות-הברית. יום מורעים היחסים בינינו לבין ארצות-הברית, יום מזהירים אותנו ידידים בארצות-הברית שישאל הפכה מכשול מרכזי לכינון מערך אמריקני בעולם המוסלמי. לאן נגיע אם נמשיך בדרך הזאת?

וגרוע מכול: פילוג בעם, פילוג בנוער, הגברת המצוקה המוסרית האמיתית, הקיימת בקרב הנוער העברי הנקרא למלא תפקיד של שוטרים, של קלגסים, בשטחים המוחזקים. הם נדרשים לקיים עוצר גזעני, שגם הבריטים לא ידעו כמותו. אצל האנגלים חל העוצר על שטח. אצלנו המציאו עוצר מסוג חדש — עוצר החל על ערבים, אך לא על יהודים. לערבים אסור ללכת ברחוב. אם הם יוצאים — כפי שנאמר בטלוויזיה — הם סופגים מכות רצח, גם כאשר הם יוצאים להזיק אמבולאנס לילדה שנכונתה ברחובות. אך באותו רחוב מותר ליהודים ללכת בשעת העוצר. אם זה איננו עוצר גזעני, אינני יודע מה טיבה של גזענות. הנוער העברי, הלוכש את המדים של צבאו בכבוד, נקרא למלא במדים אלה תפקידים בוויים של שטור ושל כיבוש. זה מגביר מיום ליום את המעקה המוסרית שבלבו, והתוצאות עלולות להיות הרת-אסון לכולנו.

נוסף על כך הקיטוב הגובר בין עדות בישראל, בין המעמדות בישראל. גזול כסף מילדים הוקקים לחלב, מזוגות צעירים הוקקים לשיכון, מאלמנות, מזקנים. ראינו בטלוויזיה איך גזענים בארץ זקנים גלמודים מחוסר טיפול. כסף זה גזול, נגנב ונשדד לאור היום עליידי הממשלה ונשפך ל"בווינגראדים" ובג'בלאות של הגדה המערבית.

כל זה מנח על כף אחת של המאזניים — החמרת המצב בשטחים, התמוטטות השלום, כריית תהום בינינו לבין ארצות-הברית, גם הפילוג בנוער ובעם, גם הקיטוב בין העדות.

ומה מונח על הכף השנייה של המאזניים? כת קטנה, מבוטלת מבחינה כמותית, הגוררת את הממשלה אחריה. ואני חושש לומר — זהו, כנראה, גם רצונו הכמוס של ראש הממשלה עצמו. אין הוא נאנס. הוא רוצה להיאנס.

מה חשוב אם אש"פ יגיד בסוף "כן" ויסכים לאוטונומיה? אז מה חשוב אם זו תהיה אוטונומיה אש"פיסטית או מדינה אש"פיסטית?

לבסוף, השורש של כל נושא ההתיישבות וההתנחלות הוא לא הקאראואאנים ואפילו לא התקציב; הוא העובדה שהיום ביהודה ובשומרון שולט אש"פ ולא ישראל. היום מדינת ישראל לוחמת בעולם נגד הקמת משרדי אש"פ. היא אומרת לארצות-הברית: אל תרשו להקים משרד אש"פ; היא אומרת לאנגליה: אל תרשו להקים משרד אש"פ; אבל תחת אפה שלה, תחת אפו של הממשל הצבאי, עובדים ומתקיימים היום משרדי אש"פ ביהודה ובשומרון. כל עירייה שראש העיר שלה מזדה עם אש"פ היא משרד אש"פ בלתי-רשמי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כל בית ערבי הוא משרד אש"פ. אז מה?

נאולה כהן (התחיה — בנאי):

אבל כל כוונה ציבורית מסובסדת בחלקה על-ידי כל אורח ישראלי ומוגנת על-ידי החוק של הממשל הצבאי. זה משרד אש"פ. איך יכולה הממשלה לעמוד ולהילחם נגד אש"פ בעולם? איזה צחוק היא עושה לעם ישראל בעולם?

לכן הדרך היחידה היא לצאת מהמלכודת הזאת על-ידי הכרזה שזו מלכודת שנכנסו אליה, והודאה בטעות, ולומר: אין לנו ברירה היום אלא לעשות רביונה, להפסיק את כל מהלכי הנסיגה שבאוטונומיה, של מהלכים של נורמאליזציה תמורת פלשתינאזציה — קצת נורמאליזציה עם מצרים תמורת פלשתינאזציה ביהודה וב-שומרון; להפסיק את ההליכים האלה, לעצור את הממשלה. אם הממשלה לא עוצרת את עצמה, על הכנסת לעצור אותה. אולי כבר הרחקנו לכת, כבר קשה לדבר בבטחון שנצא מהבויק הזה, אבל אולי רק בדרך זו יש תקווה לצאת מהמלכודת.

הסיעה שלנו תימנע, כמובן, בהצבעה על הצעת אי-האמון בגלל המציעים ודוגלת, בעצם, במדינה פלש-תינאית הדוגלת בחיסולה של מדינה ציונית.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אבנרי, ואחרי — לחברת הכנסת האטו-שרון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני הושב-ראש, כנסת נכבדה, היום, על קברו הרענן של לוחם חירות ישראל, נתן ילין-מור ז"ל, נפגשו ראשי אצ"ל ולח"י לשעבר עם ראשי מחנה השלום. נזכרתי בימים ההם כאשר מנחם בגין, יצחק שמיר ונתן ילין-מור לחמו נגד השלטון הבריטי בארץ. השלטון הבריטי הסתגר בבתיים מבוצרים בלב הערים. איים אלה של השלטון הזר זכו בפי העם בכינוי "בווינגראד".

נאולה כהן (התחיה — בנאי):

איך אתה מעז להשוות את לוחמי החירות עם המחבלים?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לוחם חירות ישראל שנקבר היום — הצטערת על העדר מן ההלוויה — תמך בהקמת מדינה פלשתינאית, היתה לו עם כל הכבוד זכות גדולה משלך לדבר בשם לוחמי חירות ישראל.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחברת הכנסת פלאט-שרון, ואחריו — לחברת הכנסת אלוני. חברת הכנסת שמואל פלאט-שרון איננו בבקשה חברת הכנסת אלוני, ואחריה — חברת הכנסת האזנר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני אינני חסידה של הבאת הצעות להביע אי-אמון לממשלה מפני שהממשלה הזאת, וחבריה כאן, בשל חולשתה ובשל אי-היציג שלם בקרב הציבור עושים כחבורה אחת וכחבילה אחת שלא נצליח להפיל אותה. אני מוטרדת מאוד וחושבת מה עלינו לעשות וכיצד לעשות כדי שלא ללכד את חבריה סביב הדברים הנוראים שהם עושים, כל אימת שאנחנו מגישים הצעה להביע אי-אמון; מה לעשות כדי להפחית ככל האפשר את הנזק, את ההרס והטימטום שגורמת ממשלה זו במדיניותה, ולעשות שלא תשאר לנו אדמה חרוכה עם סיום תקופת שלטונה.

אין ספק שהנושא שהובא לפנינו הוא מהחמורים ביותר, הן מבחינה פוליטית והן מבחינה אנושית. מבחינה פוליטית מי שבא וטוען היום לקחת רכוש בחברון, שהיה של יהודים בשנת תרפ"ט, היינו לפני 51 שנה — ודרך-אגב הבתים שופצו שם בידעת הממשלה והממשל, ללא החלטה אלא תחת לחץ של קבוצות בלתי-מוזרות, ואי-אפשר היה לעשות זאת אילו הייתה הוראה שלא לעשות זאת — מי שעושה זאת חייב להבין, אם יש לו טיפה של הגיון, שמחר יש לאפשר לאנשי אקירית ובריעם לחזור מייד לבתיהם. מי שעושה זאת ואמר שכל ערבי, הוא ובניו שהיו בפלשתינה (א"י) ויש להם קושאן על רכוש הנמצא בידי האפטרופוס או מטעמו — מגיע לו הרכוש הזה. מפני שממשלה זאת בטימטומה, בתוסר רגישותה, באובססיה הנוראה שיש לה סביב נושא חברון, מחזירה את המצב המשפטי למצב שהיה בארץ לפני המישים שנה. מפני ששום איש כאן לא יעז לומר, פרט אולי לגאולה כהן ומשה שמיר, שמותר לקחת מן הערבים וחובה לקחת מהם, ואין לערבים זכות מקבילה. איש לא יאמר זאת. ועליכן השאלה שלנו, האם אנחנו הולכים לקראת שלום, לקראת קידום, לקראת התפתחות, היא: האם יש עתיד להסדר חדש או שאנחנו רוצים — וזה מה שהממשלה רוצה — לגלגל את הגלגל אחורנית ולהחזיר את המעמד המשפטי והחוקי, את הזכויות, הקושאנים, הבעלות למצב שבו היו לפני המישים שנה? או לעשות את מה שאינני מאמינה, פרט למי שאמרת, שמוכנים לעשות — מדיניות ברורה מצהרת של "שליש-שליש" כמדיניות של ממשלת ישראל, החברה באירגון האומות המאוחדות, היושבת בבניין זכוכית — אנחנו חשופים לכל העולם — שהוקמה על יעקרות של צדק, של זכות מוסרית ושל חזרת בנים לארצם?

ולכן זה מטומטם ולכן זה הירסני ולכן זה מסוכן.

הדבר השני: האובססיה הנוראה הזאת של כניעה לחבורה הזאת הבלתי-מרוסנת — ולדעתי הבלתי-שפויה — הפועלת שם בתוך חברון היום, מביאה למצב אבסורדי. לפי המספרים שיש ביד, ואני חושבת שיש לעדכן אותם היום, הקצתה ממשלת ישראל על כל מיליון האוכלוסים ביטורה ובשמרון, על כל המנהל, על כל השירותים, על כל הצרכים — 670 מיליון לירות, בעוד שלחבורה הזאת בקריית-ארבע הוקצו 500 מיליון לירות רק למפעלים תע-שייתיים שרובם אינם פעילים. אני מבקשת שנחשוב רק

הוא נותן לכת הקטנה הזאת, ל"מאה השחורה" של הרב לוינגר, להוביל את המדינה אל עברי פי-פחת.

כתלמיד שלמד את ההיסטוריה של עמנו תמהתי לא אחת איך קרה הדבר, בימי הבית השני, שקהילה יהודית מפוארת, שופעת תרבות וערכים, השתלטה עליה כת מטרופת והביאה אותה בדרך מטרופת אל חורבן הבית השני. איך זה היה יכול לקרות? איך קרה שמיעוט קנאי קיצוני השתלט על הקהילה הזאת, ואחר כך המיעוט הקנאי הודח על-ידי מיעוט מטרופ, ואחר כך הודח המיעוט המטרופ הזה על-ידי מיעוט מטרופ עוד יותר, עד שבסוף נשארו בריגורא וחבריו הסיקריים שהביאו לחורבן הבית?

כיום אנו רואים במו עינינו איך תהליך זה קורה אצלנו. כה קנאית קטנה ומבוטלת מכתובה למדינה כולה את המדיניות באמצעות ממשלה שגם היא עצמה הפכה זה מכבר ממשלת מיעוט.

אדוני היושב-ראש, אין לממשלה הזאת שום זכות להור ביל את העם בדרך זו. ההחלטה להשתיל משתכנים קנאים בלב העיר חברון איננה החלטה רגילה, שיגרתית, ואף אין היא דומה להחלטה אחרת על התנחלות. זוהי דרך חדשה, מסלול חדש. אין לממשלה שום זכות — — —

נאולה כהן (התחיה — בנא"י) :

האם לדעתך באוטונומיה לא יוכלו יהודים לגור יחד עם ערבים? ולשיתוך, תחת האוטונומיה, שאתה מאמין בה, האם לא יוכלו יהודים וערבים לגור בעיר אחת?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

בהסכמה של שני העמים, כך אני מקווה, ישכנו בני שני העמים ביחד גם אצלם וגם אצלנו. את מנופפת בקושאן מלפני 51 שנה. ואם כך הדבר, זה חל על כולם. תחזיר את הפליטים ליפו, לרמלה, ללוד, לנצרת, לבאר-שבע.

נאולה כהן (התחיה — בנא"י) :

לא ענית. האם מותר ליהודים לגור באוטונומיה?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

לא בדרך של כפייה ולא בחסות הכיבושים של צה"ל. רק אם יהיה הסכם בין שני העמים. רק אז אנחנו נחיה בשלום ובשלווה כמו שאמר זאב ז'בוטינסקי: שם ירוח לו בשפע ועושר בן ערב, בן נצרת ובני.

נאולה כהן (התחיה — בנא"י) :

שם — זה היה בשתי גדות הירדן.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

את הוויכוח על תורתו של ז'בוטינסקי לא נסיים בהזדמנות הזאת.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

חברת הכנסת אבנרי, כל אחד צריך לדבר חמש דקות ואתה מדבר כבר חמש-עשרה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אני מוכן לסיים במשפט אחד.

לממשלה הזאת אין שום זכות לקבל החלטה הרת-אסון זו בשם עם ישראל. אם אין הממשלה מיכנה לפור את הכנסת ולהעמיד את עצמה ואת דרכה למבחן של בחירות — אני תובע ממנה לערוך משאל-עם במדינת ישראל על שאלה זו. יכריע-גא הציבור כולו אם לעלות על דרך חדשה, מסוכנת והרת-אסון זאת. יחליט העם ולא ממשלה של מיעוט.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת האוזנר, ואחריו — לחבר-הכנסת כהנא.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני ימים אחדים היה לנו דיון בכנסת על הטראגדיה של הרצח המתועב בחוצות חברון. כבר אז דובר על התגובה הראויה למעשה הזוועה ההוא.

יישוב יהודים בתים מספר בחברון היה הדבר האחרון שהממשלה היתה צריכה לעשותו. הדבר לא יוסיף מאומה לבטחון, כי כמה עשרות יהודים בחברון לא יגיבירו את הבטחון בחוצות העיר, להיפך, הם יהיו גטל בטחוני מפני שנצטרך להפריש כוחות רבים לשמור עליהם מפני פגיעה של מחבלים ומרצחים. הלא אנחנו הממשלה היחידה בחברון. איננו רוצים שתהיה עוד ממשלה שם בצדנו. האחריות גם לציבור היהודי וגם לציבור הערבי נופלת היום על ממשלת ישראל. לממשלה יש כלים לפעולה ודרכים להשגת מטרתה ממלכתית. מצבנו שונה ממה שהיה בתקופת המאנדאט. חובתנו לפעול לקידום החוק והסדר, להרחיק גורמים שיש בהם כדי להתסיס ולהעיר את הרוחות. זו חובה כלפי שני הסקטורים בחברון, גם היהודי וגם הערבי.

הנה שמענו היום שהמרצחים מרצועת-עזה נעצרו. כך פועלת ממשלה אתראית כלפי גורמים המפריים את החוק. אילו היה במעשה היישוב בחברון משוה חזיתי מבחינת היעדים הלאומיים המרכזיים שלנו צריך היה להסתכן אפילו בתסיסה בחברון, אבל אין הדבר כך. הממשלה טוענת, ובצדק, שהשלום הוא היום התהליך המדיני המרכזי, והרי מבחינה זו החלטת הממשלה מסבכת אותנו גם עם מצרים וגם עם ארצות-הברית. מבחינת הבטחון והגברתו יישובה של חברון הוא גטל על כוחות צה"ל ועל כוחות המשטרה, העמוסים בלא-הכי תפקידים רבים. מה ההגיון במהלך הזה ? אפילו הרב לוינגר וגוש-אמונים, שהממשלה רצתה, כנראה, לקנות את לבם בהכרזה ההיא, יוצאים נגד הממשלה. הממשלה הצליחה לקומם את כל הגורמים נגדה. את מי עוד תוכל הממשלה לקומם על-ידי החלטות כאלה ? מדוע אין הממשלה ממשיכה בדרך המקובלת על מדינת ישראל מראשית המפעל הציוני להתיישב במ"קום שבו אפשר לפתח ישוב בהצלחה, ובאזור חברון — ביישוב מתגבר של קריית-ארבע ובחיוק גוש-עציון ? לא נשנה את האופי של חברון מעיר ערבית לעיר יהודית. איננו מתכוונים לכך ואיננו רוצים בכך. אם כך, למה להחליט החלטת אומללה ?

עלינו לפעול כממשלה אחראית, הפועלת להרגעת הרוחות ועל-ידי פעולותיה מרחיקה ציבור ערבי מתמיכה באש"ף ולא להיפך. היתה לנו הצלחה גדולה בכך שהשגנו דו-קיום במערת-המכפלה ואיפשרנו לבני שתי הדתות — המוסלמים והיהודים — להתפלל שם, באותו אתר, לפחות בזמנים מתאימים. מדוע אנחנו צריכים להטיל שוב את חברון לזועזועים ?

מבחינה זו צריך הייתי להצטרף להצעת אי-האמון, אך צריך להקשיב גם להתנקה ולמטיבאציה של ההצעה. חוששני שהמטיבאציה של חז"ש בכל הנושא היהודי-ערבי איננה ראויה לתמיכה. לכן אמנע מהצבעה.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא. הוא איננו באולם. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

על המספרים האלה ונדע שאנחנו מאבדים את שיווי המשקל של ממשל נאור על כל צורותיו.

ואני אומרת את זה, רבותי, גם נוכח העובדה שגון שר הבטחון לפני ימים מספר, בתשובה על שאלתה שלי מה עשה משמר-הגבול באוניברסיטת ביר-זית בחודש הצמבר, על-פי תלונות ממשיות שהוגשו, ענה והודיע : דייין חוקרים, חוקרים, ואני לא יכול להגיד שום דבר. ובנושא של אותו ערבי קשיש ג'עברי, שהוציאו לו עין ותקעו לו מכות, לא פתחו תיק חקירה, אף שיודעים שנעשה מעשה פלילי והרסו שם ובמקומות אחרים. ולא במקרה פוגעים בשני המקומות האלה, כי שם יש אדמות שרוצים לקחת אותן כדי שיהיה מעבר נוח יותר למערת-המכפלה. לא נפתחו תיקים ואין חוקרים. זה מוכיח זכרונות מספר למי שחי בחלקים של אירופה לפני מלחמת העולם השנייה. ולדור הצעיר, שאולי לא לומד היסטוריה אבל הולך לסרטים, זה מוכיח את הסרט "Z", כיצד במשטר הקולונלים ביוון ערכו חקירות כאשר לא רצו לחקור. אני מאשימה מעל במה זו את רשויות הבטחון שלנו והמשטרה באזור חברון בהתנהגות של אנשי קריית-ארבע הבריונים, ההרסניים, בהתנהגות גרועה משהיתה זו של הקלגסים הבריטים כאן ובהתנהגות המתאימה לאותו משטר קולונלים שהיה ביוון.

אין רוצים לחקור ואין רוצים להעמיד אנשים לדין. ולא איכפת לי האוכלוסיה הערבית שם, היא תילחם על זכויותיה.

זלמן שובל (הליכוד) :

הסרט מספר על מה שהיה לפני משטר הקולונלים. מה שהתרחש שם היה יותר גרוע.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

עוד יותר גרוע — יופי. על-כל-פנים אנחנו יודעים על איזה משטר מדובר. חבר-הכנסת שובל, אין לי פסיק של ספק, אף שאני יושבת בספסלים האלה ואתה כאן, שבנושא זה אין בינינו חילוקי-דעות — שעל בריונות מסוג זה אנשים חייבים לעמוד לדין וצריך שיהיה "למען ישמעו וייראו", אני גם מודאגת מכך שכאשר כבר יש לחץ של חייילים שלנו, טירונים שהשתתפו בחלק מההתעללות יות והם דורשים להעמיד מתעללים לדין, הדברים נעשים בדלתיים סגורות ותחת צנזורה על-מנת שאיש לא ידע שהדברים האלה נעשו. אז אין צורך בכלל במשפט. טעמו של משפט הוא באלמנט ההרתעה. אם אין אלמנט הרתעה, מה טעם בכלל במשפט ?

האובססיה הנקראת חברון תביא להרס כל ההישגים שלנו בארץ. היא תשמיט את הקרקע מבחינה משפטית ומבחינה מוסרית לא רק מזכותנו על הארץ אלא גם מהמפעל החיובי העצום והגדול שאנחנו עושים כאן. היא תעקם ותחסר את המחשבה הציונית ההומאניסטית של חברה שבאה להשתחרר אבל לא לשעבד ולא לנגוש באחרים.

על-כן התנהגות הממשלה הזאת והדרך שבה היא מושכת את הדברים — עובדה היא שכל הפורעים בערבים אינם מובאים לדין ; השר אומר שחוקרים, חוקרים ואין חוקרים — הן כתם שחור עלינו. אני רוצה לומר שגם הממשלה וגם חברי הקואליציה ירגישו בכך, שלא יצביעו בעד ממשלה שכך נוהגת. חבל שהצעת אי-האמון תביא את חברי בקואליציה התושבים שמה שנעשה שם מעוות הוא להצביע בעד אישור המעשים המעוותים האלה.

— הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון להביע אי-אמון לממשלה בשל החלטתה להתנחלות יהודית במרכז חברון; הצעה לסדר-היום —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אבקש למנות את הקולות.

הצבעה

بعد ההצעה להביע אי-אמון לממשלה 7.

(קריאה: הצביעו 8 בעד)

הצבעה

נגד ההצעה להביע אי-אמון

לממשלה 51 —

נמנעים 13 —

גאולה כהן (התחיה — בנאי):  
גם אני נמנעתי.

הו"ר י. מ. אברמוביץ:

הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלה.

## 2. הצעה לסדר-היום

דבריו של שר הבטחון בנוגע למערכת הבחירות לנשיאות ארצות-הברית

הו"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום; הצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו בעניין דבריו של שר הבטחון בנוגע למערכת הבחירות לנשיאות ארצות-הברית. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החלטתי להעלות את נושא התערבותו של שר הבטחון מר עוזר ויצמן במערכת הבחירות לנשיאות ארצות-הברית בהתחשב בכמה סיבות: (1) חוסר התגובה של ממשלת ישראל על דבריו הבלתי-שקולים של שר הבטחון, הן בארצות-הברית והן בטלוויזיה הישראלית, שבהם התייחס לסיכויי הבחירות לנשיאות ארצות-הברית, והביקורת שמתח על הסנאטור קנדי; (2) כדי למנוע בעתיד המשך מתן הצהרות כאלה על-ידי שרים, ובכלל זה שר הבטחון, כי מדבריו בראיון שהתפרסם ב"ידיעות אחרונות" ביום שישי, 8 בפברואר, התברר שנתן את הכרזותיו מתוך שיקול-דעת, ואין לראות בהן פליטת-פה חוזרת; (3) עלימנת שהציבור ריות האמריקנית בכלל, והיהודית בכלל, תדע שהכרזות של שר הבטחון, שקוממה חוגים רחבים בקרב שתי המפלגות וכמו כן בקרב המנהיגות היהודית, אמרה על דעת עצמו ואינה משקפת את דעתה של הכנסת, ורוצה אני לקוות שגם לא את דעתה של ממשלת ישראל. דבר אחד ברור: הנזק שנגרם, קשה לחקנו. אך אני מקווה שהעלאת הנושא בכנסת, בנוסף על התגובות השליליות שהיו בציבוריות הישראלית ובעתונות, יהיה בכוחה להפחית את הנזק ולתקן את המעוות.

בקשתו של שר הבטחון, בפגותו אל המראיין מר איתן הבר, באותו ראיון של שבת ב"ידיעות אחרונות": "רד מזה, אני לא רוצה להתעסק יותר בעניין זה", אין בכוחה לתוריד את הנושא ולמחוק את תגובות הרוגז והמרירות שעוררו דבריו בארצות-הברית, ויש להניח שעוד שנים חוגים מעוניינים בארצות-הברית לא "ירדו" מזה, והלוואי ואתבדה, ומדינת ישראל עוד תשלם מחיר יקר על הכרזתו הבלתי-שקולה של שר הבטחון.

הכרזתו של שר הבטחון שהתפרשה, ובצדק, כחמיכה בלתי-מסוייגת במועמדותו של הנשיא קארטר וכביקורת מוחצת נגד הסנאטור קנדי, חרגה מהמדיניות שהיתה נקוטה עד עכשיו על-ידי כל ממשלות ישראל — להישמר מכל משמר מהתערבות במערכת הבחירות של ארצות-הברית. מדיניות זו התבססה על ההנחה שהתערבות בעניינים הפוליטיים של מדינה איננה רצויה ואיננה נסבלת, ועל-אחת-כמה-זוכמה הדבר תקף לגבי ארצות-הברית, שבה

מהווה היהדות גורם בעל משקל מבחינה פוליטית ולא אחת נעזרת מדינת ישראל על-ידי האירגונים היהודיים ברכישת אהדה למאבקיה בקונגרס, בסנאט ובבית-הלבן ואף בדעת-הקהל, שיש לה חשיבות בארצות-הברית והיא די חזקה. כל ממשלות ישראל עשו מאמצים, ויש לציין שלרוב הצליחו בכך, לרכוש אהדה לישראל בשתי המפלגות גם יחד ולהימנע ככל האפשר מכך שבעיית ישראל תשמש נושא להתמודדות בין המפלגה הדמוקרטית ובין המפלגה הרפובליקנית. הכרזתו של שר הבטחון הצליחה לקומם נגד מדינת ישראל את כל המועמדים הרפובליקנים וחלק גדול מהמפלגה הדמוקרטית התומכת בסנאטור קנדי, וגם עוד חוגים שראו בהכרזתו של שר הבטחון התערבות בלתי-רצויה ובלתי-נבונה בענייניה הפנימיים של ארצות-הברית.

אדוני היושב-ראש, שר הבטחון הנמנה עם הצוות הבכיר בממשלת ישראל ומלא תפקיד מרכזי בהנהגת המדינה מחוייב ביתר זהירות, לנהוג באיפוק ובריסון עצמי, לנהוג ביתר אחריות ולברור את המלים בקפידה, ובמיוחד כשמדובר בנושאים רגישים בעניינים פרסונאליים המתייחסים לידידים ולמנהיגי מדינות ידידותיות.

שר הבטחון לא היסס בפעם הראשונה כאשר התייחס למערכת הבחירות בארצות-הברית, ובמיוחד לא הסתיר את יחסו למתמודדים. הוא עשה זאת בהיותו בארצות-הברית וחזר והביע את דעתו, ובצורה יותר פוגעת, בזכות קארטר ונגד קנדי. ואם בפעם הראשונה אפשר היה לחשוב שזוהי פליטת-פה, התחלפות לשונית "ויצמ" ית", הרי בא הראיון בטלוויזיה והסיר את הספקות והניחושים באשר לכוונותיו של שר הבטחון כאשר אמר בצורה חד-משמעית: "מר קנדי לא יהיה נשיא ארצות-הברית" — הצהרה אומללה שעוררה גל של מחאות וסערה בקרב מחנהו של הסנאטור קנדי ובקרב הרפובליקנים ומועמדיהם; הצהרה שעוררה זעם ותגובות בקרב היהודים והמנהיגות היהודית, אשר אין בקרבם עמדה אחידה לגבי תמיכתם במועמד זה או זה. יש להצטער על ששר הבטחון, הידוע באומץ-לבו, לא מצא עוז בנפשו להודות בשגיאה שעשה.

שר-הבטחון ע. ויצמן:

כי זו לא היתה שגיאה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

לעומת זאת ההכרזה הבלתי-שקולה שניתנה בארצות-הברית, שהתפרשה כפליטת-פה, הופכת בהדרגה למדיניות מוצהרת. יש להצטער צער רב על שממשלת ישראל, ובראש-הראשונה ראש הממשלה, מתוך שיקולים פרסונאליים

אדוני היושב-ראש, יש להצטרף צער רב על כך ששר הבטחון, בטרם הכריז את הכרתו, לא זכר את הכתוב במשלי: "שומר פיו ולשונו שומר מצוות נפשו". דבריו המתמאים נשיא ארצות-הברית והפוגעים בסנאטור קנדי וביתר-המועמדים לנשיאות ארצות-הברית התקבלו על-ידי החוגים המפלגתיים בארצות-הברית וגם על-ידי מני-היגיי ארצות-הברית כהפרה גלויה של הכלל המקובל ביחסים בין מדינות, ועל-אחת-כמה-יוכמה בין מדינות ידידותיות — שאסור להתערב בעניינים הפנימיים של מדינה זרה. התערבותו של מר עזר ויצמן עוררה תגובות חריפות בארצות-הברית בעת המרוץ לנשיאות, כאשר האווירה הפוליטית טעונה מתח רב. תמיכתו של שר הבטחון במועמדות הנשיא קארטר פגעה קשות ב"לובי" הישראלי, כי הבסיס של פעילות ה"לובי" הוא לרכוש אהדה של כל מועמד בארצות-הברית, כל סנאטור וחבר קונגרס.

מיותר להסביר שיהדות ארצות-הברית חלוקה בתמיכה תה בין המועמדים השונים, וכל מועמד מנסה לרכוש את הקול היהודי. התייצבותו החד-משמעית של שר הבטחון לטובת הנשיא קארטר והעדר הסתייגות של ממשלת ישראל מהכרתו העמידו את יהדות ארצות-הברית במצב מכביד, ואין להתפלל על התגובות הנזעמות שהושמעו על-ידי מנהיגים שונים.

אדוני היושב-ראש, למדינת ישראל צפויים מבחנים קשים בזירה הבין-לאומית. על-אף הסכם השלום עם מצרים לא נחלשה העוינות למדינת ישראל מצד חלק גדול ממדינות העולם. לא אחת אנו ניצבים בודדים באו"ם, מותקפים על-ידי חזית של גושים שונים. אהדה לישראל באירופה נמצאת בירידה. הכרעות ומעשים בלתי-שקולים של הממשלה תרמו לא מעט לאבדן ידידים שעמדו לימינו בימי מבחן. העדר שר חוץ, זה החדש החמישי, כאשר אויבנו מנהלים פעולת הסברה והסתה שיטתית בכל זירה בין-לאומית, תורם את תרומתו להעמדת קת הבדידות שבה נתונה המדינה. ארצות-הברית עמדה ועומדת לימינו לא אחת כמעט יחידה באו"ם, ותלותנו בארצות-הברית, לראבונני הרב, הולכת וגוברת הן כתוצאה ממצבנו הכלכלי והן כתוצאה ממחלוקים מדיניים בלתי-שקולים שנעשו על-ידי ממשלת ישראל.

יש לציין בצער שהולכת ונחלשת אהדה לישראל גם בדעת-הקהל בארצות-הברית וגם בסנאט ובבית-הנציגים. דבריו של שר הבטחון עלולים לכרסם כירסום נוסף באהדה ובתמיכה בישראל. התגובה החריפה של המועמד דים הרפובליקני, הרגוז והזעם במחנה של קנדי, עלולים לגרום לאבדן ידידים בבית-הנבחרים בארצות-הברית. אסור לשכוח שלא אחת בזכות ידידי ישראל משתי המפלגות בקונגרס על שני בתיו נסוג הבית-הלכן, ובמיוחד ה"סטייט-דפארטמנט", מעמדות ומתפעלות לחץ על ישראל לויתורים, ועם זאת הוגבר הסיוע הכספי והבטחוני. המדיניות שננקטה על-ידי ממשלות ישראל בעבר, לרחוש אהדה ותמיכה לישראל מצד שתי המפלגות, הוכיחה את עצמה, ויש להצטרף צער רב על שתבונה פוליטית זו לא עמדה לשר הבטחון.

לקראת המבחנים הצפויים לנו אנו זקוקים לדעת-קהל אוהדת, להמשך התמיכה המסורתית של האיגודים המקצועיים, לאהדת חוגי האינטליגנציה, ליהדות מלוכדת המתאיצבת לימינה של ישראל, לתמיכה מאסיבית של הקונגרס על שני בתיו, וברור שגם לתמיכה של נשיא ארצות-הברית. התכונות של שר הבטחון עלולות לערער

ליים לא עשו את הדרוש ואת המתחייב ולא הסתייגו הסתייגות גלויה מדבריו של שר הבטחון.

נוכח שתיקתה של ממשלת ישראל טוב עשה נשיא מדינת ישראל באמרו בפני משלחת של 300 מנהיגים יהודים של ועידת ה"בונדס": שלא כמו שר הבטחון שלנו, אני לא מתערב בעניינים הפנימיים של ארצות-הברית; אני מצטער, אבל זו היתה שגיאה מצערת. — אלה הם דברי נשיא מדינת ישראל, וטוב שנאמרו דברים אלה.

חיים קורפו (הליכוד):

טוב שנאמרו הדברים או לא טוב?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

טוב שנאמרו דבריו של נשיא המדינה לפני ועידת ה"בונדס", לפחות הוא אמר אותם.

שר-הבטחון ע. ויצמן:

לנשיא המדינה מותר להתערב בעניינים הפוליטיים?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אלה לא עניינים פוליטיים.

שר-הבטחון ע. ויצמן:

ומה שאת עושה עכשיו זו לא התערבות פוליטית?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אני אדם פוליטי, ולי מותר לעשות זאת. אני חושבת שחובתי היא לעשות זאת לטובת מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, דבריו של שר הבטחון גרמו לתגובה חריפה הן של הד"ר שינדלר והן של טדי מן, יושב-ראש ועידת הנשיאים, שהדגישו בדבריהם את הנזק הגדול שנגרם למדינת ישראל ואת הסכנה לאבדן ידידים כתוצאה מכך. לשם מה ומדוע צריך היה שר הבטחון להתקיף את הסנאטור קנדי ולהעמיד בספק את ידידותו למדינת ישראל? האם בכך הוא הוסיף כוח והשפעה למדינת ישראל בהווה ובעתיד? הרי הסנאטור קנדי, גם אם לא ייבחר כנשיא ארצות-הברית, ועדיין איש לא יכול לדעת מה תהייה תוצאות הבחירות, ימשיך להיות אחד המדינאים בעלי ההשפעה הגדולה ביותר בסנאט, כאשר הוא מייצג ונתמך על-ידי חוגים רחבים בעם האמריקני בכלל ובמפלגת הדמוקראטית בפרט, ובעיקר על-ידי האיגודים המקצועיים רבי-ההשפעה ועל-ידי פרו-ספרים וחוגים אינטלקטואליים שונים והאגף הליברלי במפלגה הדמוקראטית. מה היתה החכמה לפגוע בידיד שעמד בכל המבחנים? והאנשים עלי דבריו על עמוס ערן שכתב: הסנאטור קנדי הוא המדינאי שקבע את הביטוי שיש לראות בישראל בסיס של כוח, יציבות וידידות. הוא יצא בגלוי נגד כל אפשרות של הקמת מדינה פלשתינאית העלולה ליהפך לבסיס סובייטי ונגד כל מגע או משא-ומתן עם אש"פ. הוא הצהיר על זכותה של ישראל על ירושלים והצהיר את קברניטי ארצות-הברית מפני חיוור מופרז אחרי המדינות המוסלמיות על חשבונה של ישראל. אילו שר הבטחון היה בודק את הרקורד הישראלי של הסנאטור קנדי לפני הכרתו היה נוכח לדעת שהסנאטור קנדי תמך בסנאט בכל הצבעה לטובת מדינת ישראל, ולא היה מקרה שתמיכתו נתבקשה על-ידי ה"לובי" הישראלי והוא סירב לתת אותה. יחסו החיובי והאהוד של הסנאטור קנדי מצא את ביטויו, זה מעיד גם על גדולתו, כאשר הצהיר שאהדתו לישראל לא תשתנה בעקבות הכרתו של שר הבטחון.

לנעול את עצמה יותר מדי אל זנבו של קארטר. גם זה לא מעשה נכון.

אבל הפגם הגדול ביותר בעיני בהדעה של שר הבטחון נוגע לציבור היהודי בארצות-הברית. הייתי רוצה שוועדת החוץ והבטחון תתרכז בדיון בבעיה זו, בבעיה היהודית. יש בארצות-הברית כחמישה-שישה מיליון יהודים. רבים מהם רפובליקנים, תומכי המפלגה הרפובליקנית, רבים מהם דמוקראטים ותומכים דווקא בקנדי. רבים מהם גם תומכים בקארטר, רבים מהם תומכים בגופים אחרים. בשבילם מדינת ישראל וממשלת ישראל הם סמל. אם שר בממשלת ישראל יוצא באופן פומבי ואומר: אנא בחרו בזה ולא בזה — מה אנחנו עושים? אנחנו יוצרים מבוכה בקרב יהדות ארצות-הברית, ומתמכרים בוכה הזאת יינקו האינטרס של מדינת ישראל, כי בכך נגביר את הניכור שבין רבים וטובים בקרב יהודי ארצות-הברית לבינינו. אני אומר זאת לעזר בגלוי. לפני שמונה שנים עשה שגרירנו בארצות-הברית יצחק רבין משגה דומה, עת קרא ליהודי ארצות-הברית להצביע בעד גיסקון. כתבתי אז מאמר ב"ניו-אטלנט" נגד ההתנהגות הזאת של מנהיג ישראלי בארצות-הברית וטענתי — אני טוען גם כיום — שעם כל הכבוד היקר שכל אחד מאתנו חייב לנהוג כלפי כל אחד בעולם, גם כלפי ארצות-הברית, עלינו להיזהר מאוד שלא לדחוק את יהודי ארצות-הברית למצוקה של ניכור כלפי ישראל. אסור לנו לדחוק ביהודי אמריקני לחשוב: "אני רפובליקני" או אחרת קנדי, והנה שר בממשלת ישראל קורא לי להצביע בעד קארטר; מה עלי לעשות? יהודי כזה ימצא את עצמו תקוע במצב ביש והתוצאה תהיה — הגברת הניכור לגבי ישראל. יהודי כזה עליו להגיע למסקנה שהוא לא יאזין עוד לשידולי מנהיגי ישראל.

על בעיה זו של הדיפלומטיה הישראלית ויהדות ארצות-הברית, או על הכרות כבוד שר הבטחון לגבי קארטר, קנדי וכו' והשפעתה על יהדות ארצות-הברית, הייתי מציע שתדון ועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, נצביע פעמיים. נצביע מי בעד דיון במליאה ומי נגד, ומי בעד העברת הנושא לוועדה ומי נגד. חברת-הכנסת ארבל-אלמוליונו, האם את מסכימה להעביר את הנושא לוועדה?

שרשנה ארבל-אלמוליונו (המעמד): כן.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

נצביע על שתי ההצעות, זו מול זו: האחת — להעביר את הנושא לוועדה, השנייה — להסיר את הנושא מסדר-היום.

#### ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה — מיעוט  
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום — רוב  
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, הישיבה הבאה, אם-ירצה-השם, מחזר בשעה אחת-עשרה. הישיבה נעולה. הישיבה נעלה בשעה 19:23.

את התמיכה המסורתית שזכינו לה עד עכשיו ולצנן את יחסם של ידידים לישראל ולבעיותיה.

טוב היה עושה שר הבטחון אם היה מודה בשגיאתו וחוזר בו מדבריו. ואם לא עשה זאת עד עכשיו, טוב היה אילו עשה זאת היום מעל במת הכנסת. טוב היו עושים האש הממשלה והממשלה כולה אם היו מסתייגים מדברי שר הבטחון וממשיכים בדרך שבה הלכו הממשלות הקודמות — רכישת אדה ותמיכה של כל הגופים הפוליטיים של ארצות-הברית במדינת ישראל.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לשר הבטחון, לתשובה.

שר-הבטחון ע. ויצמן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדינת ישראל, עקב מצבה הבטחוני ומצבה המדיני המיוחדים במינם בעולם, מגלה רגישות מיוחדת לכך שמדינות אחרות לא תתערבנה בענייניה הפנימיים. באותה מידה מדינות ממשלת ישראל היא שלא להתערב בעניינים הפנימיים של מדינות אחרות, לרבות במערכת הבחירות.

אולם ממשלת ישראל ושריה רשאים ואף חייבים להביע את הערכתם ואת הוקרתם למנהיגים ולראשי מדינות המסייעים בצורה מהותית לבטחונה ולכלכלתה של מדינת ישראל והתורמים לבניין שלום יציב באזור. ברוח זאת הצבעתי אף אני על תרומתו הרבה והמכרעת של הנשיא קארטר לביסוס השלום בין ישראל לבין מצרים והבעתי את הערכתנו הרבה לסיוע הבטחוני והכלכלי שניתן בתקופתו ועוד ייתן בעתיד למדינת ישראל.

דברי בתכנית "מוקד" היו ביטוי להרגשותי ותחושותי כאדם שנטל חלק הן בשלבי המשא-ומתן לשלום עם מצרים, הן בעיצוב מדיניות מדינת ישראל בשנים האחרונות והן במערכת יחסי ישראל ארצות-הברית.

לכן אני מציע כי הכנסת תסיר את ההצעה מסדר-היום.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה של):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בא אני להציע לכנסת להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון של הכנסת, ואסביר מדוע. אני אוהב את הסגנון של עזר ויצמן, ולפי דעתי כך צריך לנהוג מנהיג בישראל. אני גם אוהב את הסגנון של יגאל תרוביץ, הוא ישר וכן. אני מתנגד בחריפות לתוכן של דבריו, אבל לפי דעתי סגנונו טוב.

אני רוצה להגיד לכבוד שר הבטחון כי במקרה הנידון הוא עשה משגה. המשגה הוא דיפלומאטי. אינני חושב ששר בישראל, בעל תפקיד בכיר, צריך להתערב בעניינים הפנימיים של מדינה אחרת, והוא לא של מעצמה כמו ארצות-הברית. אני חושב שהאינטרס הישראלי הקר והארגוניאלי מחייב שדברים כאלה לא ייעשו בפומבי. רבים רוצים לבחוש בעניינינו, ואנחנו לא צריכים להקל עליהם על-ידי כך שנשפם להם דוגמאות שליליות משלנו. אני חושב שאין לנו שום עניין להגביר בארצות-הברית את כוחם של מנהיגים העוינים אותנו, אלה שעזר לא נקב בשמם ושל אלה שהוא הוכיר את שמם. כמו-כן צריך להיזהר שמא מנהיגים מידידי ישראל ישנו את טעמם לרעתנו. אני גם לא בטוח שישראל צריכה בפומבי